

ЛИСТ ЕПАРХИЈЕ БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКЕ ЗА ВЈЕРОНАУКУ, ХРИШЋАНСКУ КУЛТУРУ И ЖИВОТ ЦРКВЕ

СВЕВИЋЕ

ДЕЦЕМБАР 2016 • ГОДИНА XIV • БРОЈ 106 • ЦИЈЕНА 1 ЕВРО

ISSN 1800-5209

**Освештан храм
Светог свештеномученика Атиногена
на Вучјем Долу**

Оснивач и издавач:
Епархија Будимљанско-никшићка
Трг Шака Петровића 1, 81400 Никшић
www.eparhija.me

Главни уредник:
др Никола Маројевић, ђакон

Редакција:
Милутин Мићовић, Весна Тодоровић,
Сенка Чоловић Шумић, Соња Савић,
архимандрит Никифор (Миловић),
игуман Јефимије (Шкулетић),
игуманија Амфилохија (Драгојевић)
др Будимир Алексић, Ранко Дамјановић,
Александар Вујовић, протојереј Миодраг
Тодоровић, Предраг Вукић, Дамјан Ђулафић,
др Васиљ Јововић, др Миодраг Чизмовић, јереј
Остоја Кнежевић

Фотографије:
Радоје Раца Живковић, Жељко Шапурић
и Информативна служба

Пласман:
Мирко Булајић
+382 (0) 67 437 507

Рукописе и претплатничке адресе за лист
слати на адресу:
Редакција листа СВЕВИЂЕ
Трг Шака Петровића 1,
81400 Никшић
E-mail: svevidje@gmail.com
svevidje@t-com.me
(рукописе и фотографије не враћамо)

цијена: 1 евро
годишња претплата: 15 евра

Средства уплаћивати на:
Епархија Будимљанско-никшићка
жиро-рачун број:
525-3326-57
Комерцијална банка АД Будва
са назнаком за "Свевиђе"
За динарске уплате:
Епархија Будимљанско-никшићка
жиро-рачун број:
200-2723110114033-21
Банка Поштанске штедионице АД Београд
са назнаком за «Свевиђе»

Тираж: 1100 примјерака

Графичка обрада, прелом и дизајн:
Дизајн студио ЛОГО
logo_studio@yahoo.com

Штампа: Ras Press, Никшић

Лист је регистрован
у републичком секретаријату за информације
бр. 04/01-257 од 21. марта 2002. године

С А Д Р Ж А Ј

Епископ захумско-херцеговачки и приморски Г. Григорије

Овај храм је мјесто мира и спокоја

академик Матија Бећковић

Битка на Вучјем Долу продужетак је битке на Косову пољу

проф. др Часлав Копривица

Срећа у повијести - Кратки оглед о српској (не)дораслости (својој) традицији

Свето Мартиновић

Ћирилица је свето писмо српског рода

Освештан храм Светог свештеномученика Атиногена на Вучјем Долу

Вукић-Вуле Антов Копривица

Освећење цркве на Вучјем Долу

јеромонах Јефимије (Шкулетић)

Ванбрачна заједница

Милутин Мићовић

Његош, српски архетип

Елена Кучеренко

Кад би могло све да се врати уназад

Смиља Влаовић

Друга Ободска црква, старо и „латинско гробље“

Протојереј-ставрофор Драган Крушић

Племићка породица Кастриоти – ктитори царске лавре манастира Хиландар

Ксенија Атанасијевић

Филозофски фрагменти

протојереј Никола Миловић

Диптих

протојереј Слободан-Бобан Јокић

Љепота православних храмова

Дамјан Ђулафић

Јаук, обнављање и љубав

Овај храм је мјесто мира и спокоја

Бесједа произнесена на Литургији на Вучјем Долу, приликом освећења храма Светог Атиногена, 29. октобра 2016.

Епископ захумско-херцеговачки и приморски Г. Григорије

Драга браћо и сестре,
У вријеме оно, кад дође Исус у крајеве Кесарије Филипове, запита ученике своје говорећи: Шта о мени говоре људи, ко је Син Човјечији? А они рекоше: Једни говоре да си Јован Крститељ, други да си Илија, други опет Јеремија, или који од пророка. Рече им Исус: А ви шта велите – ко сам ја? А Симон Петар одговори и рече: Ти си Христос, Син Бога Живога. А Исус одговарајући рече му: Блажен си Симоне, сине Јонин! Јер тијело и крв не открише ти то, него Отац Мој који је на небесима! (Мт. 16, 13–17).

Ево, браћо и сестре, благе вијести, ево откривења тајне, ево истине о нашем знању и незнању, о људској немоћи, о нашим нагађањима. Наше је знање у потпуности у нагађањима, у претпоставкама, поготово кад се ради о тајни личности! Апостоли говоре – неки кажу да си Илија, неки Јеремија, или да си неки од пророка. Тако говоре људи, а ви

шта кажете, упита Христос. И кад је Петар рекао истину – Ти си Христос, Син Бога Живога, Христос рече да је то откривење одозго, од Оца, јер крв и тијело то не могу открити. И највећи научници који су долазили до максимума сазнања, личности попут Исака Њутна или Николе Тесле, говорили су: Ми можемо оволико! А за даље нам треба откривење одозго, од Оца Небескога који је створио небо и земљу и све што је у њима...

Зато је, браћо и сестре, сав живот, сав смисао, сав напор Цркве Христове призвати Духа Божијега, који од Оца исходи. Да нам Отац открије истину нашег постојања. Све што данас радимо јесте од почетка до краја призив Духа Светога, призив благодати Сина Божијега и тражење, молба, вапај за сазнање воље Оца Небеског. Толико тога нам је откривено у Христу и Цркви, али се ми хришћани увијек молимо изнова, јер смо заборавни, јер смо опхрвани свим и свачим, а највише нашим нагађањима и промашивањима. Без Духа Божијега, без надахнућа Духом Светим сва ће наша знања бити немоћна, и често нетачна. Зато је речено:

Не гасите Духа (1. Сол. 5, 19), пустите у себе Духа, отворите своја срца, умове, душе за оно што силази одозго, од Оца Свјетлости. Овај храм изаткан у уму великог архитекте Пеђе Ристића, зачет у пространом срцу епископа Јоаникија и саграђен бригом и љубављу свих вас треба да буде мјесто спокоја, мјесто мира за све пострадале војсковође и војнике! Треба да буде мјесто одмора и преображаја, гдје ће се крв људска спирати и умивати росом Божије благодати! Ова пољана се данас преображава од крваве у миомирисну! Јер је усред ње постављен храм. Треба да се опоменемо данас, браћо и сестре, када освећујемо новоизграђени храм, ријечи великога апостола Павла: „Не знате ли да је тијело ваше храм Светога Духа који је у вама, којег имате од Бога и нисте своји? Јер сте купљени скупо. Прославите, дакле, Бога тијелом својим и духом својим јер су Божији“ (2. Кор. 6, 16). Напојте се Духом да бисте познали оно што нам се открива у Христу и у Цркви Божијој, јер једино тако можемо познати и један другога. Амин, Боже, дај!

Битка на Вучјем Долу продужетак је битке на Косову пољу

Бесједа након освећења храма на Вучјем Долу, 29. октобра 2016.

академик **Матија Бећковић**

Високопреосвећени митрополите црногорски Амфилохије, епископе Будимљанско-никшићке епархије Јоаникије, владике херцеговачки Григорије и Атанасије, председнице Републике Српске, монаси и монахиње, Захумско-херцеговачке и Будимљанско-никшићке епархије, представници Србије и Русије, градоначелници српских градова Црне Горе и Херцеговине, браћо Вучедолци и сестре Вучедолке, црногорски херцеговци и херцеговачки црногорци, Срби Светог Саве, указали сте ми највећу част, дајући ми реч на Вучјем Долу, поводом освећења храма Светог Атиногена, на чији дан је славна битка вођена пре сто четрдесет година.

Не верујем да на овом окупу има икога ко није имао некога свога учесника у овом боју. Био бих још више почаствован ако су ми потомци тих ју-

нака указали ову част као праунуку Вуја Бећкова, командира ровачког баталиона, који је, како је написано у његовом некрологу објављеном у „Гласу црногорца“: „у свим бојевима задобио више рана, него посјекао душмана“. Од њега је остала реч: „Где год сам хтео нешто да учиним, свуд сам погинуо!“ Данас се чини да то није рекао само у своје име, ни у име своје породице и свог племена, него у име целог српског народа. То можда никад није било видније, него у овом најодсуднијем часу српске историје.

Па ипак, ако нас неко пита где смо били, шта смо радили, зашто смо се борили и који је смисао толике изгибије, можемо рећи: Цркву смо градили! А у једној цркви су све цркве, па и у оној коју данас освећујемо! И ево Црква је једина тврђава која није разорена и једина српска застава која није оборена! А

Црква је и једино због чега се и вредело борити и највише што смо могли изборити.

И данас, смуљенима и замуљенима, Црква нам је кућа и мати, ма где живели. А живимо не само у различитим државама него и на разним континентима, али припадамо једној Цркви, једној вери, једном народу, једном језику, култури и историјској судбини. Црква нам је издала небески пасош за наше путовање увис. Црква није само здање него и она наука која се у њој предаје, и она служба која се у њој служи. То је она Црква од које смо чули наше национално име, добили језик и писмо, и нисмо их низашта на свету мењали, како би нас Господ познао и признао за своје. Није ли Цркву градио и скончао у огњу Свети Атиноген, који је саставио вечерњу песму „Свете тихи“ и удостојио се вечне славе.

Није ли и Свети Лонгин Сотник, на чији дан освећујемо Атиногенов храм, старешина војсци која је чувала Христов гроб, кад се земља затресла и рекао: „Овај човек је Свет“, војничку униформу заменио је монашком ризом, а своје сведочење платио и запечатио својом крвљу.

Књаз Никола захваљивао је Богу и Светом Василију на победи, а и он и његов унук краљ Александар Карађорђевић, обећавали су да ће овде подићи цркву – Будимљанско-никшићка епархија је то обећање испунила! А с њом заједно и епархија херцеговачка и тврдошка.

Битка на Вучјем Долу продужетак је битке на Косову пољу, а Вучји До је једна од доља Косовског поља. Као што је у Самодрежи цркви „три нећеље тридес калуђера причешћивало војску“, тако су и овде на Црном куку митрополит Иларион и архимандрит Висарион Љубиша, најближи сродник Стефана Митровог Љубише, освештали сто педесет ратних застава. И Петар Лубарда је сликао битку на Вучјем Долу као диптих слике Косовски бој. Кнез Никола је у ратном прогласу написао: „Ја вас нећу позивати као кнез Лазар ко не дође, јер знам сви ћете за мном! Мурат узме царство наше, Мурату га треба и отети!“

То је било време кад је образ био црногорски устав, како је рекао јединац проте Матије, Љубомир Ненадовић: „хватали смо их живе, на својој очевини и враћали назад речима ајте дома и немојте да ве више ватамо!“ Али они се упорно враћају до данашњег дана, тврдећи да ми ратујемо на погрешној страни. Мора да је од тог „ватања“ остала реч коју и данас наши људи кад се појави какав насилник вајајући се изговарају – е, да ми га је уватит!

Народ је запевао: „Ој крвави Вучји Доле, одувјек те Срби воле!“, а народни песник допевавао: „а док расте перје на соколу, причаће се о Вучјему Долу!“ А већ спомињани Љуба Ненадовић певао је дугу песму, и у њој најпопуларнију строфу: „Ја ти дадох сто хиљада/одабране војске моје/да потпалиш оно кућа/на Цетињу штоно стоје.“ Али за протеклих сто четрдесет година Мурата су надмуратили други мурати, различитих вера и нација, насрћући на оно кућа, не само на Цетињу, Билећи и Требињу, него свуда где би продимио дим српског народа, од Мурина до Варварина, и онамо ,намо, од Призрена до Белага двора.

„Херцеговина и Црна Гора су“, писао је књаз Никола, „један народ и једна земља – само предвојени.“ И

додавао: „Херцеговина је богата ризница славних успомена велике прошлости наше и дична перјаница народа српског“. Истина, то је било у време кад није било граница, а камоли царина и граничних прелаза! Сев се раздвојило осим река и планинских венаца, све се променило, али у погледу људског морала не може бити никаквих новина, нити ће историја икада постати празан лист хартије, по коме ће исписивати шта је коме мило. Што тек постаје то не постоји, постоји само оно што одувек постоји! Поштујући европске вредности уводе се апсурди каквих одавно нема ни у Африци. Под именом евроатлантских интеграција уводи се апартхејд и сегрегација свог сопственог народа. Земље, које је небо сместило у Европу, из Европе избацују велике земаљске силе. Тако Србија није Европа, а Тексас јесте! А Петроград је мање Европа, него Лас Вегас! Један важан човек, на једном важном месту, у једном преважном тренутку написао је да никоме никад нису успеле само две ствари – да Црну Гору одвоји од Србије и од Русије! И баш кад је актуелна црногорска власт увела санкције Русији, признала Косово, одвојила се од Србије и свог народа, чини се да је сада та реч истинитија, него икад раније.

Руски цар Александар Други за победу на вучјем Долу одликовао је појединачно орденом Светога Ђорђа књазу Николу, војводу Вукотића, Илију Пламенца и Марка Миљанова. Послао је још одличја да их Књаз подели најзаслужнијима. А биће да је пре одликовања слао и ђебане и хране и одеће и обуће, како пре тако и касније.

Епархија будимљанско-никшићка објавила је, поводом ове годишњице, две споменице Вучедолске битке, аутора Живка Ђурковића и Милорада Миловића и студију „Битка на Вучјем Долу“ Војислава Миљанића. У њима је сабрано све што се о овој бици досад сазнало и написало. Мада су сви учесници видљиви и невидљиви већ на иконостасу овога храма.

Не могу да поред већ поменутих не споменем руководећи кадар Вучедолске битке: војводе Петра Вукотића, Пека Павловића, Новицу Церковића, Анта Даковића, Сима Баћовића, Глигора Милићевића, Станка Радојевића, сердара Јола Пилетића и сенатора Баја Бошковића, капетана Ђетка Ераковића, алај барјактара Јовицу Зиројевића, командира Шћепана Папића, поткомандира Сава Пејовића, Ђока Лазарева Поповића и ватипашу Луку Филиповића.

И да, после стихова које смо наводили, крај овог слова препустимо стиховима кнеза српског песника Јована Дучића, написаних давно, а актуелних као никада раније: „Још везаног воде старца Вујадина/Пеција и Голуб сад су прах и сена/Петра Мркоњића покрила је тмина: /Светла је легенда на трг изнесена./ У Романији ће Старина Новаче/и Пивљанин Бајо у љutom Дробњаку/Залуд дохватити за зелене маче/Подли ће се пазар да сврши у мраку!“.

И сасвим на крају, допустите браћо и сестре, да и ово слово, на овом славном месту, у овом свечаном дану, завршимо молитвом Светог Саве: „Пожури се Саво Свети, и пакости избави нас, јер јади многи, велики и ратни, рабе твоје море телесни и душевни“.

Срећа у повијести

Кратки оглед о српској (не)дораслости (својој) традицији

Бесједа о Великој Госпојини, слави Пивског манастира 2016.

проф. др **Часлав Копривица**

Ваше преосвештенство, оче-игумане, Ваша екселенција, господине предсједниче Општине, уважени и угледни, драги Пивљани, гости и званице, вјерни народе,

Слава манастира, поготово овакве старе куће-молитвенице, какав је Пивски манастир сама по себи представља оличење преплитања древне прошлости и живе садашњости, јер се у садашњем тренутку поново прославља и тиме очувава оно што је већ подоста стољећа одвјековало. И баш стога такав догађај уједно је и прилика да се прозбори о ономе што је некада било, што сада јесте, и што може бити и у животу нашега народа и наше Цркве, било да на то долазеће гледамо са зебњом, или да га прижељкујемо с трепетом. На овај дан, када, као стотинама година уназад, имамо срећу да прослављамо ову светињу, желим да проговорим о нама у овом свијету који она стољећима чини бољим, о нашој срећи и несрећи са самима собом и са својом традицијом, чији је драгуљ и овај манастир.

Хегел је једном написао да „повијест није тло среће“, а затим и да су раздобља среће „празне странице у књижи-повјесници“. Као да је тиме поставио дихотомију или повијест, тачније стварање (нове) повијести – или срећа. Поставља се, међутим, питање да ли је оснивање атинске, фирентинске, Француске или Пруске академије, што су несумњиво прворазредни повијесни догађаји, и то не само у историји науке, било нешто што се смије сматрати срећним догађајем у историји грчког, италијанског, француског и њемачког народа – и не само њиховој? Одговор је очигледан, тако да је јасно да срећа и повијесна плодотворност не морају да се искључују, већ да чак могу бити и сједињени. Но нијесмо се овдје окупили да расправљамо о Хегелу, већ да, о оваквом срећном поводу прозборимо и о нама Србима, нашој повијести, и срећи или несрећи у њој.

Ми за себе сматрамо да смо имали „тешку“ прошлост, а неријетко, суочени с бескрајним низом полома, који траје све до данас, сматрамо се и несрећним народом. Због тога често завидимо, по правилу без злобе и за-

висти, народима које називамо „срећнијим“ или на- просто „срећним“, који нијесу имали такву судбину. Повијест и срећа се понекад сусрећу, али је питање да ли се до среће у повијести може доћи само на основу властите умјешности, далековидости, обдарености – без наношења штете или чак зла другима. У ствари, ако се и за народе може рећи да је сваки ковач своје среће, тада супротна тврдња не може важити у потпуности, јер су у ковању несреће одређених народа обично учествовали и неки други. Ми то најбоље знамо. Испоставља се да се повијест, као повијест народа, може посматрати као вјечна утакмица око прерасподјеле среће, при чему они који извуку „дебљи крај“, макар на неко вријеме, постају несрећни. Дакле, тзв. „срећни народи“, махом – дакако не и искључиво – своју срећу „купују“ несрећом „мање срећних народа“, тј. народа које су управо „срећни“ учинили несрећнима. Повијест, ипак, у неку руку, није тло среће, јер тамо гдје ње и макар накратко, буде, то је морало бити плаћено несрећом некога другог. Као да се нека тешко прозирна сила стара за равнотежу среће и несреће, при чему они мудри, далековидији, а понекад нажалост и подлији, себи обезбјеђују бољи дио.

Шта, онда, разликује срећне од несрећних народа? Континуитет – континуитет грађевина, писања књига, континуитет памћења и, напослетку, континуитет самосвијести. И ми имамо све то, али увијек и само дјелимично, дакле као искидано, непотпуно и стога у најбољем случају донекле функционално. Имамо и старе грађевине, али њих је – оне свјетовне – махом градио туђин. У Београду, ако изузмете Калемегдан, најстарија грађевина потиче из прве половине XVIII стољећа, дакле доба аустријске окупације. Ако сиђете до Котора, видјећете древну старину, али само зато што је њу држао туђин, који је мислио да ће Котор довијека остати његов, јер да је био наш, тамо можда ни камен на камену не би остао, као што готово да није остао на Михољској Превлаци код Тивта.

Имамо, додуше, и књигā, али, опет, прохујала су читава стољећа из доба турског ропства од којих је остала тек покоја, тако да нам у том свјетлу и оне очуване из средњег вијека дјелују још страније. Ук-

ратко, ако „срећни народи“ могу да прате континуитет и цјелину, нама је остао само дисконтинуитет и одломци из недоступне, и зато митовима и митским реконструкцијама компензоване цјелине. Зато се метафорички може рећи да ми умјесто грађевина и теорија имамо рушевине и приче. Но срећом, постоје и овакве светиње, које за народ који је стољећима био затиран, којем су здања и цркве били рушени, има још и већи значај него код других, како рекосмо, „срећнијих“ народа.

Ми стољећима још од средњег вијека, живимо у осујећености, у очекивању да нам се догоди наша повијест, јер она која нам се догађа, од Косова-поља до данас – с изузетком XIX и прве двије деценије XX стољећа, то није наша повијест, дакле она коју смо сами, дакако увијек уз „помоћ“ безочних завојевача, исписивали, већ она коју су нам, малтене као сценариј, други написали, а од деведесетих, што је још горе – и приписивали. Показује се да ми нијесмо само предмет повијести, тј. да у повијести учествујемо више као објект вршења радњи других, моћнијих, а то су често, не заборавимо, управо они „срећнији“ народи, него нам и други, и то још од XIX стољећа, пишу, чак диктирају, и историографију, по правилу из својих интереса и са лошом наміјером. А да смо благовремено завршили свој посао, да смо, посматрајући из своје, српске перспективе, цјеловито опричали сопствену прошлост и свој идентитет, преточивши је у језик рационалне историографије, простор за недобронамјерне уљезе у њу – и туђе и домаће – био би кудикамо тјешњи.

Наша епика и епска повијесна свијест, која је у нашем народу била раширена малтене све до краја Другог свјетског рата, била је изнуђена компензација за количински мањак српске историографије, потекле из српских, а не неких туђих институција. Али тај недостатак је морао бити надомјештен, не да би се искоријенила епска повијесна свијест и дух епике – напротив, већ да би се они растеретили од улоге која им у свијету „срећних народа“ не припада најкасније још од XVIII стољећа. Да тај посао, чији је исход требало да буде конституисање подлоге националне свијести, наша историјска наука није обавила, види се и по

томе што и у наше, пост-епско вријеме и даље – и то око важних ствари – колају разноврзне, често посве бесмислене, ничим засноване приче и говоркања, не-ријетко и оних Срба који се, уз амблемску гримасу „еманципованости“, ужасавају епске усмености.

Међутим, нашим причама, нашим књигама, па и нашим грађевинама више се не вјерује чак ни међу нама самима. Прве се дисквалификују као „националистичка митоманија“, а књиге црквене, цркве и црквишта доживљавају се као нешто дубоко страно савременом, секуларном човјеку. Након изгубљених ратова, преговора и референдума, запатио се историјски аутонихилизам, који се понекад окончава и у аутошовинизмом. У бољем случају то има облик историјског дефетизма и сумње у достигнућа наше прошлости и у вриједност властитога народа; у горем – творбу мртворођених квазинациона, као оvdје у Црној Гори, те неоконвертитску ен-џи-о-пошаст.

Као да нас је сустигао усуд усмености, баш оне без које не бисмо издржали све до модерног доба само-ослобођења. Ем је она као медиј непостојана, ем се њеном типу излагања, њеној „херменеутици“, више не вјерује ни међу нама, којима је малтене донедавно читав свијет пребивао у усмености. Зато морамо наћи начина да је преведемо у рационалнији начин

излагања, у оно што је подобно за писаност, али тако да сачувамо етос који она носи, а тиме и да сачувамо себе. Једина модернизација која нам је потребна, једина која има смисла и која може имати изгледа на успјех – јесте она која чува нашу древност, оно што је у њој добро, трајно и незаобилазно.

Но, ма колико дјеловало необично и можда застрашујуће, има нечег корисног у аутошовинистичкој малициозности и србождерској помами бивших Срба, било да су „оставку“ на своје српство дали у плусквамперфекту, као понегдје у Босни, перфекту као у Хрватској, или у аористу и презенту, као оvdје у Црној Гори. Да смо, наиме, ми који знамо ко смо – јер то не можемо не знати, нити човјек може бивати човјеком ако то не зна, што најбоље свједоче новопроизведени нељуди – да смо, дакле, ми на вријеме довели до појма до рефлексије – а не само до емоције – своју повијест и свој идентитет, данас нам се расрбице не би ругале у лице, а можда би и таквих од њихове сорте било по-мање. Када ствари јасно и убједљиво поставите тада је тешко могуће доводити их у питање без опасности од сопственог излагања подсмјеху. А коначно, вјероватно би и неки који сада хode стазама-заблудницама избјегли посувраћење, да су ствари благовремено биле уређене; али нажалост нијесу. Ми чак нијесмо

ни ваљано свјесни тога, и у томе је можда једна од највећих невоља нашег савременог положаја.

Треба да смогнемо смјелости да се погледамо у очи – не да бисмо и у чему дали за право глобалном хору србопорицатеља, чији се „солисти“ чују од Аласке, преко Цариграда до Новог Зеланда, те од Драча, Загреба до Хамбурга; треба нам, напротив, кантовска смјелост да самостално мислимо о самима себи, и с оне стране аутопанегиричке опијености, која је и застарјела и бескорисна, а у данашњем стању националног пораза – у којем се не налази само јуначка Српска – и крајње неумјесна; али то треба да учинимо остајући што даље од разних „западнобалканских“ и осталих неоколонијалних, у крајњем поробљивачких приповиједања – или боље: злурадих наклапања, о нама. То што има толико деморалисаних, „слуђених“ па и отворених издајника међу нама и око нас симптом је неуспјеха наших државних и друштвених институција – школе, универзитета, академије, па тек можда на посљедњем мјесту војске. На сличан начин, секте и секташи симптом су наше Цркве. Да смо боље радили и били бољи не би нам се наше минуло дјелање враћало у лицу различитих отпадника која нам показују наше најгоре лице, неријетко чак и горе него што заслужујемо. Не говорим ово да бих – далеко било – оправдавао отпаднике, већ да би се објаснило како су међу нама и из нас настајали и све до данашњег дана настају нови и нови изроди. Само ако то будемо разумјели моћи ћемо можда да предуприједимо да их буде мање или чак да их можда више не буде.

Више није довољно, као у претпрошлом столећу, занесено славити величину Немањића, Душановог царства, или Балшића и Црнојевића или Котроманића и Хранића; говор о „благовјерним владарима“ задужбинарима који су подизали цркве-вјековнице више очигледно није довољан, нарочито за младе Србе, који су порасли у времену из Вашингтона, Лондона и Берлина вођеног српског „суочавања с прошлосту“. На некадашњи патетични говор, на којем је, међу посљедњима, још мој нараштај био васпитан, о „сребрним кашикама“, којима су обједовали наши средњовјековни владари и велможе, другосрбијански, монтенегрински и остали слични сој узвратиће подругљивом алузијом на „зарђале кашике“. Није ово – не дао Бог – позив на одустанак од поноса на оно најбоље што достизасмо и бијасмо, јер ако бисмо се тога одрекли и ако бисмо то скрајнули, више нас као нас не би било. Ствар је у томе да је данас потребно пронаћи нови начин да се убједљиво воле своје светиње – и црквене и свјетовне и племенске и породичне и општенационалне и регионалне.

У чему је, напokon, наш проблем? Не у разумљивом и пролазном дефетизму који се појављује након пораза, већ о томе што су наши непријатељи заузели већину важних националних институција и што и помоћу њих кроје културни и национални идентитет нашег народа, односно оне, да тако кажемо, етничке „стечајне масе“ која је преостала након наших пораза у претходне двије деценије. Ако не повратимо те

институције, и ако не будемо умјели да их опремимо вјеродостојним говором, кадрим да одоли скепси, порузи и ниподаштавању, у перспективи ће приспијевати само нова и нова расрбљена и расхристовљена покољења, а српски културни идентитет постајаће и бројчано и фактички мањински, као што је то већ случај у данашњој, преднатовској Црној Гори.

Ми морамо бити способни да присвојимо своју цјелокупну повијесну традицију, а не да се – по навици из доба културних спорова из времена Вука Караџића, држимо само свог модерног идентитета, а да дисконтинуитет са средњим вијеком који нам је направило турско ропство, привидно надокнађујемо пригодничарењем и салвама епитета, који могу само да површно надахну већ убијеђене, али да, с друге стране, изазову подсмјех па и одбојност неубијеђених и сумњајућих. Уосталом, ако се ефективно сведемо само на модерност – што је дијахронијски аналогон свођењу српства на србијанство, а и ту модерност нам, у свјетлу „сребреничких спознаја“, доводе у питање неки међу нама, проглашавањем Петра I и Петра II Петровића, те Карађорђа и Милоша Обреновића извршиоцима или „идеолозима геноцида“, тада неће остати ништа од наше некадашње слике о себи, а камоли мјеста за самопоштовање. Ми, наша наука, прије свега историја и наука о књижевности, али свакако и остали, не на посљедњем мјесту философија и теологија, треба да изградимо рационални спознајни континуитет наше модерности и савремености са нашим средњовјековљем, чиме би се тек могао ваљано разумјети непролазни значај Српске православне цркве, и њених светиња, попут ове, за идентитет српског народа. Зато остаје задатак за читаву нашу хуманистичку интелектуалну врхушку да се изгради и присвоји органски континуитет нашег средњег вијека с нашом модерном повијешћу, и да се тиме, живим мишљењем, живом традицијом, коначно и неопозиво надвлада трагични дисконтинуитет који нам је донијела вишестолетна отоманска биједа.

Само ће на тај начин вјеродостојна мисао да замијени пуке приче које су протезе за интерпретације, приче које се причају док има ко да их прича – тј. док не изумру они који су вољни и способни да их причају и даље препричавају, односно док се не појаве они који им више не вјерују и који не желе да их слушају. Само ћемо тако пред новим, „непатетичним“, тј. дивном патосу несклоним покољењем моћи да објаснимо и оправдамо зашто ми немамо све оно што имају „срећнији народи“, укључујући и оне који су своју срећу једним дијелом „подложили“ нашом несрећом. Тако ћемо боље моћи да објаснимо – и себи и другима – да има смисла и вриједности и даље истрајати у томе да се остане Србин, да се не престане бити православлац. Јер, док нас, и свих оних који ће, даће Бог, долазити овдје послије нас, буде било – биће и ове славе и овога манастира – не као древне грађевине – већ као живе светиње у којој предање прераста у будућност, гдје завјет предака постаје властита одлука, а молитва и спомен – снага, а врлини и племенитости темељ-камен.

Ћирилица је свето писмо српског рода

Слово изговорено приликом откривања спомен обиљежја на Лопатама Вуку Стефановићу Караџићу и Часног крста у славу Господа Бога а у част Светог Александра Невског, Завјетне славе Васојевића

Свето Мартиновић

Придружујем се већ упућеним поздравима на овом величанственом скупу, а моје обраћање испред Одбора за подизање овог спомен обиљежја почећу онако како рече, са ловћенског неботика, Св. Његош, наш Владика:

„Што на вјеру праву не похули
Што се не хће у ланце везати
То се збјега у ове планине
Да гинемо и крв проливамо
Да јуначки аманет чувамо,
Дивно име и свету слободу.“

Послије Косовског боја, међу таквима је био родоначелник Васојевића Васо, од кога се разродило највеће српско племе Васојевићи, који се доселио у Лијеву Ријеку.

Обилазећи ове предјеле, угледавши ово парче земље иза нас рекао је: „Ево лопата лијепе земље.“ Ту се формира насеље и назваше га Лопате.

Множило се и ширило Васово племе, овдје и даље, бранећи вјеру и своје постање водиле су се борбе непрестане. То је читава историја и далеко би нас одвела да то казујемо.

За ову прилику морамо поменути једну важну и значајну борбу из друге половине 17. вијека, када су Васојевићи, са свештеником Арсенијем Ракетићем и јуначима Вуком Брајо-тићем и Вуком Вујичићем – Маринковићем, управо на данашњи дан, 12. септембар, дан Преноса моштију Св. Александра Невског (Александровдан) одољели великој турској сили, оставивши 650 посјечених турских глава и погубивши Осам-пашу Арапина и пашу Мустај-бега Махмутбеговића.

Уочи битке су се завјетовали, да ако побиједе обновиће запаљену цркву у славу Св. Александра Невског, а Св. Алек-

сандра Невског ће, поред славе Архангела Михаила (Аранђеловдан), славити као завјетну славу (Александровдан).

Како рекли тако се и стекло. Цркву обновили и ево до данашњег дана завјетну славу славили.

Тада су из Васојевића одселили Караџићи у Дробњаке, Бојићи у Морачу, Ђуровићи у Црмницу...

Ево смо се данас сабрали овдје, значајан је датум, завјетна је слава.

Додатно је значајан повод што смо баш ту, на овом малом мјесту, великих датума, мање познатих или помало заборављених:

Удружење Васојевића „Васо“ Лијева Ријека је 2014. покренуло иницијативу, а поводом 150 година упокојења Вука Стефановића Караџића, да се овдје у постојбини Вукових предака подигне спомен обиљежје Вуку, а да споменичку цјелину чини и часни крст у славу Господа Бога, а у част Св. Александра Невског, тог великог словенског сина, јер:

Биле ове горе и литице
За туђина несите гробнице.
Бог велики и сила његова
Била помоћ племена Васова.
С Богом били и свеци небески
Међу њима Александар Невски.

Вукова биографија и његово дјело је, сигуран сам, довољно познато. Најприкладније би било стајати, ћутати и размишљати. Овако мали и кад стојимо, пред овим ликовима и именима смо мали.

Сиђимо за тренутак у своје сјећање. Учили смо више, а макар оволико нам је остало упамћено. Вукова лоза потекла је из Васојевића. У Дробњаку је годинама војевала и хајдуковала. Вукови преци су побјегли испред турског ножа у густе тршћанске шуме у Јадр. Отуда као из неке мрачне словенске шуме, изронио је једног дана наш Вук Караџић, син Стеванов и мајке Јегде, родом Зрнић из Озринића код Никшића, унук Јоксима Бандуле, дробњачког бунтовника.

Рођен је 1787. године на Митровдан.

Својих коријена свјесни су Караџићи. Са најближим другим братственицима (Петивијевићи, Дивјани, Бурићи), ту су на месингано-бакарној плочи, 12. априла 1984. записали, пјеснички речено:

„Од јуначког братства Караџића
Из витешког соја Васојева,
Гдје је сјеме клицу заметнуло,
Винуло се јато соколова
Пут планина, брда и долова.
Пут Дробњака, пут племена јака.
Рад јунаштва, части и поштења
И јуначки спомен у вјекове!
Са јатом је одлетјела снага
Овдје оста успомена драга.“

Са том драгом успоменом дуго смо друговали и овај дан дуговали!

Животни пут Вука Караџића је пут од јадарског сељанчета, које је прва слова научило на хартији за савијање фишека па до оног опште познатог старца са густим сиједим брцима и сиједим обрвама, са високим оковратником са минијатурама страних одликовања, који са безбрижних слика и споменика (од данас и са овога) бди над нашим језиком и над нашом књижевношћу.

Вук Караџић и његов рад – то је читава епоха у развиту једног народа.

Крајем 1813. године, оне године када је Његош рођен, долази у Беч човјек од 26 година, који је преживио и својим очима гледао све перипетије Првог српског устанка, којег је водила Карађорђева Србија и који се послије пропасти устанка 1813. са другим истакнутим људима нашао у Аустроугарској.

Из неписмене хајдучке Србије, бануо је у „Бесаревину“ и ту самоук и сам дигао нову буну за побједу народног језика у српској књижевности тога доба.

Срећна околност је била што се десио додир са Јернејем Копитаром, ученим Словенцем. Њихова сарадња и односи пријатељски трајаће 30 година. Поред Јернеја Копитара Вук ће стећи многе поштоваоце међу књижевницима и научницима. Ту ће се наћи велики њемачки историчар Леополд Ранке, Јаков Грим и прослављени Гете; Руси – Петар Иванович Кепен, Срезенски, Николај Иванович, Надеждин, Петар Иванович – Пројс, Михаил Иванович Пагодин. Био је русофил кога је привлачила европска култура.

Вук ће постати реформатор српског језика, скупљач огромног блага књижевних народних умот-

ворина, историчар, етнограф, писац и публициста, аутор прве српске граматике („Писменица српског језика“ 1814.) у којој је на темељима старословенских слова Светих Ћирила и Методија, односно и њихових ученика, реформишући српски језик уобличио и нашу ћирилицу, најсавршеније писмо на свијету.

Континуитет ћирилице на просторима садашње Црне Горе може се пратити кроз вјекове.

Тим писмом је штампан „Октоих“ у ободској штампарии, па Мирослављево јеванђеље, Иловичка Крмчија Св. Саве.

Ћирилицом су писали и Св. Петар Цетињски, Петар II Његош, Краљ Никола, Марко Миљанов, Стефан Митров Љубиша...

Свима су познати Његошеви стихови, у посвети Вуковој „Даници“

„Српски пишем и зборим
Сваком громко говорим
Народност ми србинска
Ум и душа словјанска.“

Много пута од стране разних окупатора ћирилица је забрањивана. Код нас сада, по Уставу, ћирилица и латиница су равноправна писма. У пракси се спроводи крајњи процес нестајања ћирилице, латиница је „окупира“ ћирилицу. Можда нијесмо свјесни куда све то води.

Ако заборавимо ћирилицу, писмо вјекова овога народа, заборавићемо себе, своју историју, своје памћење и трајање,

свој источник, увриједићемо Свете апостоле словенске, навући проклетство Светога Саве.

Сва најбитнија литература о нама као народу написана је на ћирилици.

Матија би рекао:

„Коме треба нека друга књига тај и није из овога народа.“

Ако не знамо одакле смо дошли нећемо знати куда ћемо поћи.

Крст кривовјерјем замјењујемо, продајемо себе у туђина, од браће нам другородци ближи, на својем српском језику изјављујемо да нам је наметнут, а азбука туђа.

Сметају нам Његош и Вук, чија дјела чувају идентитет, традицију, светињу, чојство, јунаштво, српски језик, са којим смо научили тако дивно да говоримо с Богом.

Немогуће је говорити о Вуку а да се не помену Његош и Карађорђе. То су три чиста оригинала нашега рода, велики митски људи који су све из себе извадили и све дали језику и моралној величини народа.

Ако их упоредимо можда је Вук најтемељнији.

Владика Раде као патриота се заносио и разочаравао.

Вожд је био у приликама и неприликама догађаја, који су га носили „којекуде“.

Вук је био утемељен и ослоњен на земљу коју су у генима његови преци однијели са Лопата и са Комова који су га учили да остане усправан достојан имена свога народа.

Вук је био и Југословен својим бићем. Знао је како мисли и дише свијет од Трста до Тимока. Његош му је открио Црну Гору, Хајдук Вељко Крајину, Новица Церовић Пиву и Дробњаке, Тешан Подруговић и Филип Вишњић Херцеговину и Босну, старац Милија Колашин, Анђелко Вуковић Косово, Гајо Балаћ Лику, Иван Мажуранић Хрватску, Јарниј Копитар Словенију...

Кажу, Вук ће се славити док је српске нације што је истина. Вук ће живјети у памћењу и онда ако нестане националних и духовних међа међу људима.

Као година Вукове побједе узима се 1847. јер су те године објављена, на народном језику, дјела, Ђуре Даничића „Рат за српски језик“, „Песме“ Бранка Радичевића, Његошев „Горски вијенац“ (писан старим правописом) и Вуков превод „Новог Завјета“.

Вуков језик је признат за званични књижевни језик тек 1868, четири године након његове смрти. Његов вијек га је тешко схватао јер је он даље видио и за будући вијек радио. Умни људи и тог времена су га прихватили и признања му давали.

Од академија и научних друштава европских и наших добио је самоуки Вук шеснаест диплома, од владара три златне медаље и четири ордена, два златна прстена.

Удостојен је Бечке академије наука (1849), Берлинске академије (1850), Књижевног одјељења Петроградске академије (1851).

У Бечу 1864. године, 7. фебруара, умро је Вук Стефановић Караџић у 77 години са последњом жељом да се

напије воде са ловћенског извора Иванбегових корита, а можда је мислио и на Караџин извор са Лопата гдје је за живота долазио (последњи пут 1860. године) и с последњим погледом на гусле, на зиду изнад његове главе.

Чују се мишљења да са гулама не можемо у Европу, а Вук нас је још тада, са гусларским пјесмама увео у ту исту Европу.

Сахрањен је на гробљу у Бечу, а опијело је обављено у руској капели.

Октобра мјесеца 1897. године Српска влада је пренијела на свечан начин посмртне остатке из Беча у Београд. Тада је Београд видио незапамћену свечаност.

Смрт брише само нестварне величине, а истините уздиже све више.

Нека ова велика имена трају у времену и овдје уклесана на камену.

А са Комова, великог грмена

Нашег Аларата, горе спаса,

Гнијезда многих горостаса,

Из дубине минулих времена,

Карађорђев мач и

Вуково перо

Назираће се трајно, укрштено!

Када поменух Комове рећи ћу и ово. Кажу да су некад биле комске виле и сад ено њихове воде и пећине. Овдје су долазиле на збориште, зато се и ово мјесто гдје сагради смо спомен обиљежје и сад зове Вилиште. Па нека и даље,

„Виле се грабе у вјекове

Да им вијенце достојне саплету.“

Захвални смо Господу Богу што нам за духовне вође посла тако умне људе, Митрополита Амфилохија и Епископа Јоаникија, који су много допринијели да се укроти луди вјетар који је дуже вријеме пријетио да на овим просторима угаси свијећу православну.

Одавде одлазимо у обновљену цркву на Ножици гдје ће се служити Света Архијерејска литургија.

Помолимо се и тамо пред Богом да нам једина и најљепша Црна Гора буде вјечна и вјечито Светосавска, Световасилијевска, Светопетровска, Његошевска, та „сиромашница словенска“ како рече пјесник, у којој ће се име Црногорац и презиме Србин писати словима Вукове ћирилице и то све велика, не само почетна.

Послије свете литургије сабраћемо се око трпезе љубави код уваженог братства Дујовића, домаћина овогодишње завјетне славе.

Христовој цркви мало је стало која ће партија владати свијетом, али јој је много стало да свијетом завлада љубав, истина и правда.

А шта је друго Бог до љубав у нама.

Говор председника Одбора за изградњу спомен обиљежја Вуку Стефановићу Караџићу, на Лопатама, који је одржао на Александровдан, 12. септембра 2016. приликом освештања споменика Светом Александру Невском и ћириличном писму.

Освештан храм Светог Свештеномученика Атиногена на Вучјем Долу

Храм Светог свештеномученика Атиногена на Вучјем Долу освештан је, свечано и саборно, на празник Светог мученика Лонгина Сотника, у суботу 29. октобра 2016.

Храм су освештали и потом у њему одслужили Свету Архијерејску Литургију: Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Преосвећена Господа Епископи: захумско-херцеговачки и приморски Григорије, будимљанско-никшићки Јоаникије, диоклијски Кирило и умировљени Епископ Атанасије, уз саслужење бројног свештенства и монаштва поменутих Епархија.

Новоосвештани храм подигнут је у спомен на славне јунаке Вучедолске битке, који су крв своју проливали за Крст часни и слободу златну, за ослобођење и уједињење нашег народа, па је током Литургије одслужен помен краљу Николи и ратницима, који су извојевали ту знамениту побједу на Вучјем долу. Данашњом свечаношћу, у организацији Епархија будимљанско-никшићке и захумско-херцеговачке, обиљежена је 140-дишњица славне Вучедолске битке.

Овом приликом одслужен је помен новопредстављеном слуги Божјем монаху Теодору (Митровићу), сабрату манастира Косијерево, који је трагично настрадао у саобраћајној несрећи у петак 28. октобра 2016.

Вјерном народу, сабраном, у великом броју, из свих крајева Црне Горе и Херцеговине, бесједио је Преосвећени Епископ Григорије.

„Овај храм, изаткан у уму великог архитекте Пеђе Ристића, зачет у пространом срцу Епископа Јоаникија и саграђен бригом и љубављу свих вас, треба да буде мјесто спокоја, мјесто мира за све пострадале војсковође и војнике за нашу и за њихову слободу и слободу наших потомака, треба да буде мјесто одмора и преображаја гдје ће се крв људска спирати и умивати россом Божје благодати“, рекао је владика Григорије.

Ријечима архипастирске бесједе обратио се и Високопреосвећени Митрополит Амфилохије, који је казао да је улазак у храм улазак у светињу над светињама, за поклоњење Живом и вјечном Богу, за сусрет са Живим и вјечним Богом и за додир са Њим, за причешће Његове голготске крви и Његовог голготског, распетог, васкрслог и вазнесеног тијела.

„Ми се, освећујући овај храм овдје, налазимо на једном тако узвишеном мјесту, отварајући врата овог светог храма и поклањајући се сили Божјој, моћи Божјој, мудрости Божјој, просвећујући се истином Божјом вјечном и непролазном, дотичући се живоносног гроба Христовог који је живоносан, јер је гроб Христовог васкрсења.

И ово мјесто, не само од данас, него и до данас, оно је мјесто сусрета са Божјом силом и свједочанства да Бог није у сили него у правди, свједочанства оне истине

коју је изговорио Свети Петар Цетињски на Крусима 1796. да је у имену Божјем суд и правда, поручујући онда Махмут Бушатлији. Исти такав догађај се догодио овдје на Вучјем долу, на овом мјесту гдје је победила правда Божја, истина Божја, гдје је победила не само слобода која нас је родила, ова земна слобода, тјелесна слобода, него гдје је победила она вјечна слобода, слобода од смрти и ништавила, јер свака борба људска овдје на земљи којом се не побеђује смрт, свејадица, која убија и душу и тијело и која лишава човјека вјечног и непролазног достојанства, то није слобода коју нам је подарио Господ Христос својом Голготом и својим страдањем и својим васкрсењем“, нагласио је Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије.

Архијерејима наше Свете Цркве, који су учествовали у освећењу храма на Вучјем долу и високим званицама из друштвено-политичког и јавног живота Републике Српске и Србије, који су својим присуством увеличали данашње славље, заблагодарио је надлежни Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије.

„Хвала нашим Архијерејима што су дошли да данас ову цркву на Вучјем долу крвавом обуку у свјетлост и да је умиришу благодаћу Пресветог Духа и Светим Тајнама Христовим. Хвала предсједнику Републике Српске г-дину Милораду Додику, академику Матији Бећковићу и другим угледним гостима који су дошли данас овдје: г-дину Милети Радојевићу, представнику Владе Републике Србије, изасланику амбасаде Руске Федерације у Црној Гори, предсједницима општина Жабљак и Плужине, начелницима општина Требиње и Соколац. Њиховим доласком учинили су нам велику част и овај ће храм запамтити њихову љубав“.

Сабране је поздравио г-дин Миљан Алексић, предсједник Одбора за изградњу храма Светог свештеномученика Атиногена и начелник општине Билећа.

Након освећења цркве и служења Божанствене Литургије приређена је свечана академија и пригодан културно-умјетнички програм. Величанствени скуп још једном је благословио надлежни Епископ Г. Јоаникије:

„Ову цркву подигоше двије светосавске Епископије будимљанско-никшићка и захумско-херцеговачка уз подршку Митрополије црногорско-приморске и Републике Српске. Подигли смо је нашим трудом и љубављу, Божјим благословом, али су је наши преци утемељили. Када је краљ Никола, тадашњи кнез, војујући, ослобађајући ове српске крајеве ушао у Бањане, у његову дједовину и дједовину Светог Саве, рекао је: Ако Бог да и срећа јуначка, подићи ћемо цркву Светог Саве у Херцеговини. Нажалост, није му се дала та прилика да ослободи цијелу Херцеговину, али је подигао онај величанствени храм Светог Василија Острошког у Никшићу за покој душа свих јунака који изгибоше у Већем рату за ослобођење и уједињење нашег народа и наше отаџбине.

Када је добио вијести да Црногорци и Херцеговци побеђују на Вучјем долу онда је као врховни командант заблагодарио Богу: Слава Ти Боже и Свети Василије Острошки. Битку су извојевали Црногорци и Херцеговци једнодушно, борећи се овдје једномислено, удруживши снагу својих срдаца и мишица на Светог свештенотомученика Атиногена, свеца из Мале Азије чију су отаџбину Османлије поробиле почетком 7. вијека, али их је он овдје поразио и ослободио дио наше отаџбине. Зато смо му посветили овај дивни храм, јединствени у цијелом православљу“, рекао је Преосвећени владика Јоаникије и додао: „Овај храм је утемељен једнодушношћу, једномисленостју, братском слогом, родољубљем, великим пожртвовањем и проливањем крви за Крст часни и слободу златну Црногораца и Херцеговаца који се тада нијесу дијелили по партијама, него су били браћа једног језика, једног писма, браћа Срби и ослободиоци своје отаџбине. Бог је тако одредио да ово мјесто буде саборно мјесто и да ова црква уједини наш народ и да помакне све границе које су насилно постављене међу браћом, а нико до сада, иако су можда могли да подигну рампу, није могао поставити границу између Црне Горе и Херцеговине и то неће успјети ни убудуће, а свједок том је ова светиња“.

Свечану бесједу је одржао пјесник Матија Бећковић.

Окупљене је поздравио и Милорад Додик, председник Републике Српске, чије обраћање је поздрављено срдачним аплаузом бројног народа Божјег.

Он је истакао да „све наше битке личе једна на другу и све оне су вођене за слободу српског народа, право на живот, своју вјеру, језик, своју Српску православну цркву.

– И научили су једну ствар, да је наша слобода увијек дубоко везана за државу. Тамо гдје имамо државу, имамо слободу. Српски народ живи на различитим континентима, али је обједињен у ономе што јесте наше – вјера, култура, језик, писмо, крсна слава. Република Српска је управо доказ те слободе. Да нема Републике Српске, Срба не би било у Босни и Херцеговини. Југославија је велика, промашена, национално-историјска идеја српског народа, односно српских вођа. Ни она није била довољна да се побиједи Србин, односно српски народ. Данас када имамо двије српске државе сигурно можемо рећи да смо на добром путу да одбранимо нашу слободу и идентитет нашег народа – пору-

чио је Додик, нагласивши да се нада како ће и убудуће Вучји до бити мјесто окупљања српског народа.

Изасланик Владе Републике Србије у Црној Гори Милета Радојевић истакао је да је држава коју представља учествовала у изградњи овог храма, али и других, не само у Црној Гори, већ и у свим државама и земљама гдје живи српски народ.

Свим добротворима и приложницима из Црне Горе, Србије и Републике Српске захвалио је, овом приликом, Преосвећени Епископ Јоаникије, одликујући најзаслужније архипастирским граматама и медаљама Светог Георгија Побједоносца, високим одликовањима Епархије будимљанско-никшићке. У име Одбора за изградњу Храма уручене су захвалнице.

У културно-умјетничком програму учествовали су: хор Преподобне мати Ангелине, КУД „Пива“ из Плужина, КУД „Зора Херцеговине“ из Билеће, КУД „Сава Владиславић“ из Гацка, КУД „Тешан Подруговић“, народни гуслари Стеван Мишо Поповић и Здравко Кнежевић.

Освећење цркве на Вучјем Долу

Вукић-Вуле Антов Копривица

У болници града Бања Луке
Узех перо и папир у руке.
Овим путем користим прилику
Да упутим поздрав и честитку.
А поводом сретнога свештања
На До Вучји православног здања.
Ја поздрављам све наше владике
И са њима бројне свештенике.
И сав народ који доћи мога
До Вучијег Дола чувенога.
Гдје је прије сто четрдес љета
Сила турска сломљена проклета.
Ту су многи витезови пали
И животе своје жртвовали.
За крст часни, слободу и слогу
Ево данас хвала драгом Богу.
На мраморју ових бесмртника
Ниче црква красна и велика.
Стуб свјетлости са јуначких кости
Обасјава Опутну Рудину
Црну Гору и Херцеговину.
Са ње свјетлост пут небеса лети
А штити је Атиноген Свети.

Дуж питоме Опутне Рудине
Ређају се богомоље дивне.
Са обала воде Требишњице
До бијеле цркве у Црквице.
То нијесу карауле тамне
Но олтари вјере православне.
Нити из њих вире пушкарнице
Но спајају браћу програнице.
То су луче послате од Бога
С манастира Косијеревскога
Острошкога и Добрићевскога.
Данас црква освештана ова
Нек' се блиста во вјеки вјекова.
Да се у њој служи Литургија
И кандило неугасно сија.
А за душе палијех јунака
Нека им је црна земља лака.
И са ових „српских Термопила“
Наша братска учвршћује крила.
Хвала браћи што прилоге даше
За грађење Богомоље наше.

У Бања Луци, Љета Господњег 2016.

ПЈЕВАЊЕ СА СУЗАМА*

Вукић Копривица, по свему узев, потомак је народног епа. Довољно га је видјети, и одмах видјети, да је то пројављено у свакој његовој кости. Ако би узели да реконструирамо ликове народних пјевача, гуслара, и других, који су проносили ону пригушену судбину српског народа, која се само носила у срцу, узели би његов лик, његову душевну забринутост за претке и потомке које носи у себи.

У његовој збирци епско-лирских пјесама, Камене гусле, сваком стихом извире тај подземни поток народне историје и трагедије, који се улива у ону ријеку која тече од Косова наовамо. Тај поток, овога пута, нанио је садржаје нешто новије српске историје и трагедије (најчешће везане за старохерцеговачки крај), а тиме посвједочио да такви потоци не престају да теку и натапају онај супстрат народне душевности и скривеног витализма, који „све издржава“ и о чијим залихама само Бог брине. Вук Караџић је рекао да је у народним пјесмама из Црне Горе „више историје него поезије“, али у случају Вукића Копривице, рекло би се, ипак, да је поезија претегла историју. Догађаје које он опјевава јесу историјски (од Граховца до Грахова, од трагедије наших добровољаца код Медове, до скорашњих погибија у грађанском рату), али увијек вјерни народном предању. У њима је фактографија сасвим сачувана, али је Вукић натопио изобиљем емоције и душевности, тако је овај складно урмивани десетерац (по некад осмерац) највише био и простор да пјевач

излије своју надошлу лирску плиму, смјести и удеси своју лирску ерупцију.

И овдје се посвједочило да се „вишак историје“ (или вишак стварности, или вишак болова), може прихватити само љековитим дејством поезије. Поезија има ту моћ (или прамоћ, да раствара и преображава неиздрживу стварност, па тако има моћ (и прамоћ), да болове и ране које нам је нанијела историја, на крају претвара, у пјевање – са сузама.

Пјесма Вула Копривице испјевана у славу новосаграђене цркве на Вучјем долу, и 140 –то годишњице Вучедолске битке је прелијепо згуснуће духа које се ријетко постиже у народној поезији. Стихови:

На мраморју ових бесмртника
Ниче црква красна и велика.
Стуб свјетлости са јуначких кости
Обасјава Опутну Рудину
Црну Гору и Херцеговину.
Са ње свјетлост пут небеса лети
А штити је Атиноген Свети.

имају химничну снагу и љепоту

**Кратко слово уз збирку пјесама Вукића Копривице, Камене гусле
Милутин Мићовић*

Ванбрачна заједница

јеромонах **Јефимије (Шкулетић)**

Разматрајући посљедице Адамовог пада у својој књизи „Прародитељски гријех“, познати грчки теолог Јован Романидис, као главне одлике пале људске природе, првенствено ставља себичност и страх. Док руски философ Владимир Соловјов у својој „Философији морала“ сматра да је брак идеалан за превладавање себичности. Међу многобројним људским страховима званична психологија регистровала је и страх од брака, означивши га термином „гамофобија (γῆμος – вјенчање; φόβος – страх). Фобија од венчања и заснивања брака. Неке особе имају страх од церемоније венчања, а друге од ступања у брак или и једног и другог. Мушкарци, чешће од жена, имају несвестан страх од интимности, што је препрека за ступање у брак, који се и заснива на претпоставци да је она остварена... Има и мишљења да је страх од интимности облик заостајања у развоју и да настаје код особа које нису изградиле основно поверење у своје родитеље, прва блиска бића, па остају неспособни да верују другима¹. Опет, уопштени психолошки став о здравом човјеку је да је то онај који је радан и који воли. Црква и животно искуство нас уче да су брак и породица својеврсне и најважније школе љубави. Да ли се и у ванбрачној заједници може испуњавати заповијест о љубави према ближњем и зашто би се пар требао вјенчати у општини или у Цркви?

Одмах да кажемо да је за Цркву ванбрачна заједница мушкарца и жене блуд. Ову тврдњу свједочи двадесет шесто правило Светог Василија Великог: „Блуд није

брак, нити чак почетак брака“.² Овдје се говори о заједничком животу мушкарца и жене прије брака. Све док не оставе ванбрачну заједницу и тјелесно општење или не склопе брак, они не могу да се причешћују. По канонима или црквеним законима је тако, али треба и разумно објаснити зашто такви парови живе у блуду или, тачније, у заблуди.

Много пута чујемо за парове који су се „забављали“ пет или десет година да се често и разиђу, а неки међу њима који су склопили брак, да се и они већином завршавају разводом. Оно што привлачи људе на такве дуготрајне „везе“ је, што такво живљење личи на брак, али одговорности нема. Један од најчешћих изговора је да треба пробати заједно живјети, провјерити своја осјећања, па тек и званично регистровати свој брак. Други изговори су економски, то јест да треба сачекати и добити дјецу. За неке није пресудно важно завођење брака у општини и друга папирологија и формалности кад се они, ето, воле, а црквено вјенчање је ипак за њих важно, али оно може мало сачекати и тако у недоглед.

Прије свега људи који су искрени и сигурни у своја осјећања желе и да их озваниче, да их учврсте. Озакоњење брака код матичара и у Цркви свједочи да су муж и жена спремни да

¹ Љубомир Ерић, „Речник страха“, Архипелаг, Београд, 2007, 132.

² „Свештени канони Цркве“, Београд, 2005, 474.

живе као једна породица и да понесу узајамну одговорност не само пред Богом и једног пред другим већ и пред друштвом и државом. Супружници у браку дијеле добро и зло, уче се да носе бремена један другог, граде своје односе, заједно дјелују и што је најважније – уче се да воле једно друго. Истинска љубав у браку задобија се заједничким трудом и пожртвовањем. Брак није само тјелесна блискост већ и духовно сједињење, љубав и међусобно повјећење.

Ванбрачно заједничко живљење нема ту озбиљност и сталност као у браку, односи су површни, нема заједничког дијељења терета. Често овакви парови и мирно живе због површности односа, а могу да се и разиђу кад хоће, јер нико никоме није ништа дужан. Не дешава се ништа ново. Избјегавају се дјеца као додатни тешки терет и брига. Прибјегава се и абортусима, који имају несагледиве трајне психифизичке посљедице на оба партнера. Испада, да се пар у ванбрачној заједници и спојио ради узајамног неодговорног задовољства. И после дуготрајног ванбрачног живљења јавља се несигурност у своја осјећања једног према другом и узајамно неповјећење. А кад пар након „пробног брака“ ипак одлучи да створи породицу, често се дешава да постану једни другом туђи. Схватају да оно што их је раније повезивало није била љубав, већ тјелесна жеља која

временом губи своју привлачност. Да се то не би дешавало искусни свештеници и психотерапеути предлажу, за оне који заједно живе и желе да среде свој приватни живот и провјере своја осјећања, да на неко вријеме, рецимо на два мјесеца, прекину тјелесне односе. Ако се сложе са овим предлогом, најчешће су два исхода. Или се растају ако их је повезивала само страст, или заснивају брак. Уздржање, стрпљење, омогућавају да се партнери изнова загледају једно у друго и да се заволе. „Ако постоје љубав и права осјећања, одвојеност и привремени расанак могу само да користе; ако људе повезује само страст и навика, они ће се ускоро разићи“.

Пропаганда разних медија, интернет, јавно мњење, као и примјери својих родитеља и пријатеља стварају код младих страх од брака. Али сложних и срећних породица и данас има. На нашим просторима је, на жалост, у посљедње вријеме повећан број невјенчаних парова, који годинама живе посебно уз невољну сагласност родитеља. Ти сурогати брака, из претходно наведених разлога, рађају суморност и безвољност и ријетко кад изиђу на добро. Сматрамо да је предбрачни период од, отприлике, до годину дана, довољан како би се млади упознали са чисто, пријатељске, људске и емотивне стране и закључили да ли су за брак или не.

³ Павле Гумеров, „Ванбрачна заједница“, Ризница, Земун, 2014, 56.

Његош, српски архетип

Свечана бесједа коју је на књижевној манифестацији Књижевног друштва „Његош“ – ДАНИ ЊЕГОШЕВИ 2016, изговорио предсједник Друштва Милутин Мићовић, 28. октобра 2016. у Никшићу, приликом гостовања академика Матије Бећковића

Милутин Мићовић

Начелна тема *Дана Његошевих* је: Његош – српски архетип, што би значило: почетак, првина, узор, темељ, калуп, а то све казује колико су Његошеве пјесничке формуле дубоко срасле с нашим духом, и да се у том језику препознајемо. Да се човек препознаје у језику, Божији је дар на којем се недовољно захваљујемо. Кад човек погледа и своју личну историју, видјеће да су најважнији моменти они када је долазио у стање – бити или не бити. Ако погледамо историју свог народа, и његове значајне људе, открићемо пресудне моменте, када је те личности, али и цио народ потресао испит – бити или не бити. Да оставимо сада познати примјер Кнеза Лазара и његов избор Царства небеског, да се осврнемо на ропско вријеме нашег народа, које нам је по карактеру и ближе.

Шта је народни еп, кога је највише сакупио Вук Караџић у првој половини 19. вијека, него опјевани избор слободе хајдука и јунака, паметара, свештеника и гуслара, рапсода и развлашћених племића? У понижењу и ропству они су изабирали бити, проналазити пут слободе, ићи за надахнућем, казивати своје ријечи, тражити виши смисао, пјевати и гинути. Народни еп ујединио је српски народ у једном језику, у једној мисли да су језик и памћење живи ослонци и појединца и племена. Тај је еп ујединио српски народ у једну једину српску државу која се не

распада, и која је била основа свим државама које су се градиле и разграђивале до данас.

Његош је пошао од српског народног епа, али је прокопао дубље, и подигао се више. Милош Црњански каже: „До Његоша, над нама се облаци тмуре, патња је општа, и разлива се бескрајно, без смисла. Све је епско, сиви бездан куд погледам... Лирски тај однос према Богу, велика је новост, – после Косова Његош сја усамљен, у сунцу, над морем. Излази из таме, прва свест. Велики као и Есхил, мења нас, изводи пред Оно што је непознато и невиђено, свемогуће и свуд присутно, несхватљиво и непролазно.“... (Милош Црњански је написао два текста о Његошу око 1925, оба врло важна. Видно је да је Његоша држао изнад свих српских пјесника, и да је у њему видео вишу појаву и пројаву Духа, али лично би могли понекад спорити неке његове мисли – као „потом, ништа више у Горском вијенцу не чујем него зетске пословице“. Држећи ипак високо његове мисли о Његошу, држим да таква одступања могла су бити више посљедица његове естетске драматургије, него истинска увјерења...).

Његош се појавио у српском народу кад му је затребао моћни духовни стожер око кога се могло садјести и народни еп, и шире насљеђе европске културе.

Оно што је битно нагласити јесте да Његош уводи у своје пјесничко дјело, велике појединце, главе народа, као владику Данила, игумана Стефана и Теодосија Мркојевића. Они не само да носе народно наслеђе него су носиоци и виших, духовних знања која се без неба не постижу. Они виде да је свијет „состав паклене неслоге“, виде зло које се испртило на земљу и народ, али виде и божанску искру, која човјеку налаже велики подвиг – *бити*, узрстати, борити се примивши на себе све противрјечности које носи у свом духу. Бој бити за крст часни и слободу златну, то је бој бити за највиши смисао. Таква борба која се види код Његоша, није виђена у народној поезији, јер је код великог пјесника првенствено борба у духу којом се постиже најдубље сазнање. А то сазнање налаже да се човек мора прво ослободити сопственог ада, незнања, заборава, страха, – да би се помогао божанске искре, која човјека истински ослобађа, и рађа, – и даје му смјелост да гине и да се прославља. Многи Његошеви стихови управо исказују тај прелаз од *не бити* ка *бити*, од оног: Удар нађе искру у камену, без њега би у кам очајала, до сличних: *Ко вјечито хоће да живи, Мученик је овога свијета, ...Славно мртите кад мријет морате...* (Г. В.) Из таквог духовног агона, родили су се велики стихови, којих се сјетимо, као по неком унутрашњем аутоматизму, када се и свако од нас нађе на пресудном испиту, када се и цио народ нађе у том стању испита – *бити или не бити*.

Његош је опјевао Карађорђа, који „из мртвијех Срба дозво“, и посветио му *Горски вијенац*. Али је вијенац на главу ставио Милошу Обилићу који пролази кроз *дивјачне тмуше азијатске, презирући људско ништавило и плетење безумне скупштине* (Г. В.), ношен поезијом преласка из смрти у бесмртност. И видимо га обасјаног сунцем небеске славе, пред којим Срби треба да провјеравају своје постојање – има ли их или нема. Његош је истински наставио Косовски бој у духовном простору, зато тој борби краја бити неће. Кроз свој пјеснички језик, дао је сваком духовном бојовнику из његовог рода језика, борбену опрему, да води борбу непрестану, која неће престати, јер и човек, и народ, и свијет, и универзум, са најдубљим противностима утканим у своју тајну, једино и живе ако живе кроз ту борбу. Борба код Његоша је прво духовна, сазнајна, а онда може да се продужава у овом свијету као борба против тирана, насилника и најмаштовитијих злоумника....

Недавно је Матија Бећковић објавио велику поему под насловом *Праха оца поезије*. Као што је Његош посветио свој еп *Праха оца Србије*, а *Лучу микрокозма* свом учитељу, и небом осијаном пјеснику Сими Милутиновићу, тако то и Матија ради, узносећи своје слово небом осијаним пјесничким висинама.

Да цитирамо прву строфу: „Нема тајне коју о теби не знамо/Али тајну твог духа још одгонетамо/Знамо ти постање претке и прапретке/Али за ту Тајну нема одгонетке/Све потанкости и све увидности/Дале су само Књигу оданости/Али тајну није нико растајнио/А највећа си ти сам себи био/Да си који јеси ни ти ниси знао/Више од икога за њом си трагао/А она остаде иза

оних брава/Које овог света кључ не откључава/Да, свагда ми драги дождуниче/Небесима осијан песниче“.

Превисок је и предубок Његош, зато се у ширем простору културе од њега углавном одустајало, а неизоставно долазило нам у живот, и појединцу и народу, кад дође тај велики испит – бити или не бити. Ево неко доба, Његош у Црној Гори има највише посла, и његово дјело доживљава обнову смисла, и нову ренесансу. Управо када је дошло Црној нам Гори и њеном народу да га има, или нема. Јер Његош утемељује и човјека појединца и народ, даје му ослонац, када се сви други ослонци измичу. Он има посла у цјелини српског народа, јер нико као он не може да врати себи оне који се одвајају од основа и темеља. Они који пројектују овакву Црну Гору, кажу да је Његош остао у прошлим вјековима, а они који се обнављају из темеља, и размичу и растварају ропску новоцрногорску идеологију, виде да је Његош међу нама и у нама.

Матија Бећковић је пјесник из Његошевог рода, чија је појава задивила не само оне који се занимају пјесништвом него и цио народ. Рекло би се да је пошао путем који је више утврдио Вук Караџић, али његово укупно дјело покрива онај простор између Вука и Његоша. Све што је написао рекао му је један чоек, ту из нашег племена и имена, али никада не можемо указати ко је тај. Да ли је тај чоек некад, мајка која сина зарано упозорава, – „Не знаш ти њи“, то јест, не знаш још да је овај *свијет тирјан тиранину, а камо ли души благородној*. Је ли тај чоек онај Костић који је пронашао цијеле кости својих предака и племеника, а те кости су у ствари ријечи које су нас родиле. Да ли је тај човек унук Алексе Маринкова, који плаче над Црном Гором, јер је више нема, а опет не може бити да је нема, јер је има у језику, па је има и када је стварно нема. Да ли је тај чоек онај који зна да прича о чудним људима који се могу видјети на путу од манастира Мораче, према Никшићу, да ли је тај чоек неко ко је Бога видио, али о томе ћути, јер би узалуду пред људима просуо своје ријечи. Читалац, тражећи тог човјека који му казује стихове и повјесницу свог народа, увиђа да би то прије могао бити свечовек који сабира све ријечи свога језика, налазећи у њима нове, чудесне моћи, које се рађају и задивљују поезијом. Човек је језик, и нико није у себи открио човјека, ко није открио и нове моћи у свом језику. Могућности језика су могућности живота, и то је наш пјесник реално и раскошно посвједочио. Матијиним поезијом, не само да се родио нови пјесник у српском језику, него се на неки начин, опет препородио тај народ, јер је у свом језику видио оно што без пјесника није могао да види. И то се десило управо у оном недавном времену, када је народни језик губио моћ и повјерење међу ученима па и у цијелом народу. Родио се, дакле, пјесник у нашем српском језику, управо кад је и том језику већ било – *бити или не бити*.

Да се ради о великом и истинитом догађају, свједочи пјеснички вијек нашег пјесника, који се не замања, и који постаје све млађи. То што је рекао кроз поезију, и то што је рекао о искуству с пјесничким језиком – сија на небу савремене српске поезије као икона. Није Матија заборавио ниједну ријеч свог језика, а оне су му давале моћ и здравље и вјештину, да пређе путем хромог Вука, до небом осијаног свесрпског свечовјека. Овог Црногорца Његошевог знака, у посљедњим поемама, највише обузима Луча микрокозма, видећи, да је *духовни живот на небеси, материје у царству гњилости*. Из Роваца је давно угледао ту пречицу до неба, сада та пречица постаје унутрашњи смисао пјесничког језика, и горљиви пут, ка оцу поезије, – што читамо у његовој новој поеми коју нам је до- нио, али прије тога, – с неба снιο.

Кад би могао све да се врати уназад

Елена Кучеренко

Сабаком Мартом упознала сам се ове јесени у селу, у коме сам боравила с ћеркама на распусту. Једанпут смо увече решиле да се прошетамо и да погледамо где ко живи. И на крају наше улице среле смо једну старицу. Била је кренула с кантама у колону по воду. Сељани су веома љубазни. Они се увек зауставе да с тобом попричају, чак иако те не познају.

– Ја сам баба Марта, – одмах се представила она. – Имам необично име, је л' да? А ви сте, вероватно, та многочлана породица из Москве?

– Да, то смо ми. А за нас овде, шта, сви знају?

– Ој, како лепо... Наравно да знају, ово је село. Сад је већ касно, а сутра дођите на чај, – позва нас она без церемоније, – ја, ево, у оној кући тамо живим. Не морате да куцате, врата су увек отворена.

Следећег дана девојчице су се нешто постиделе, и ја сам пошла сама код ње. Искрена да будем, веома волим

да причам са старим људима. Они имају потребу да причају, а мени се свиђа да их слушам.

Бака Марта живи сама. Кућа јој је класична сеоска. Стара. Онаква каквом је замишљамо ми, градски људи. С кандилом пред старим иконама и пешкирима у углу, са сандуком, у коме обавезно мора да се крије нека тајна, са чипканим завесама и цвећем на прозорима, с високим креветом с пирамидом од три јастука, прекривеном ажурно извезеним крпама, с пругастим мачком, који се био савио као ђеврек на фотељи... И са оним непоновљивим мирисом који пребива у таквим кућама. Њега је тешко описати, али није могуће не осетити га. Пред мој долазак наложила је стару руску пећ и било је веома топло. Надала сам се да ће бака ставити на сто и прави самовар, да допуни ову живописну слику, и да ће из пећи извадити неку погачу. Али то су већ биле моје фантазије. Уместо самовара имали смо обични чајник. А што није било погаче – то ми уопште није било жао. Бака Марта испржила је укусни кромпир и јели смо га с киселим краставцима и маринованим печуркама. И да знате: било је преукусно! Питала ме је о мужу, о деци. Али је више говорила сама.

Причала је о том селу, у коме се и родила. Како је некад било богато, како је цветало. Било је једно од највећих у крају. Причала је како је ту била и школа, огромна коњушница, како су на ливадама пасла стада, како су се орале њиве... Али су онда људи отишли у град да зарађују и тамо су и остали. И село је умрло. Скоро свака трећа кућа је напуштена. И остали су скоро само старци. Испоставило се да она има седморо деце, од којих су троје већ били покојни, седамнаесторо унука, а праунука колико – нисам ни запамтила.

Сви њени потомци одавно су се разишли по разним местима и посећују баку Марту веома ретко, али је она

о њима причала с огромном љубављу и понављала: „Ускоро ће неко обавезно доћи овде да живи са мном, ви дећеш“. И обливале би је сузе. Или туге или наде.

Док смо разговарале, мене је позвао муж – да пита како смо. Причала сам с њим раздражено. Последњи пут кад смо разговарали мало смо се споречкали и ја сам још увек била увређена. Жалила сам се на тешкоћу живота на селу, на то што ме деца не слушају, што су хранили све сеоске псе па они сада долазе код нас да једу. Ујутру отварам врата, а они већ чекају и само што не уђу у кухињу. На то, како ноћу чујем миша како шушти по поду и некога како шета околу и како се бојим. А он тамо сам – одмара.

Муж ме је смиривао, говорио да ће ускоро да дође и све да среди. А ја већ нисам могла да се смирим... На крају га нисам ни саслушала до краја него сам промрљала: „Добро, здраво! Заузета сам!“ и спустила сам слушалицу.

– Шта, зар си се тако с њим поздравила?! – Питала ме је баба Марта. – Муж се брине, зове. А ти...

– Ништа, сутра ћемо се помирити, – одмахнула сам.

– Сутра... – замишљено је поновила стара. Узела је албум с фотографијама и почела да листа. – Ево, погледај, то је мој покојни муж Николај, – показала је лепог насмејаног младића у тополом радничком капуту...

Били су из истог села. И Кољи – трактористи, веселом, добром и предусретљивом младићу, скоро од раног детињства свиђала се помало неурачунљива риђа Мартица. На крају ју је придобио и узели су се. Била је свадба. Живели су попут свих других, створили домаћинство. Свађали се, мирили. Добили седморо деце.

Само је Мартин карактер још од младости био крут и горд и патила је од љубоморе. Истина, брзо ју је пролазило све што би је ухватило. А Николај – леп мушкарац, ондашњим девојкама се веома свиђао. Све су се мувале око њега. А он им се само насмеши и жури кући код своје премиле Мартице што је стално правила скандал. Извиче се она на њега, запрети да ће девојке за косе повући и удаљити од њега, а он је загрли, и она се смири. И опет је све у кући у реду.

Али се једном Марта баш била распомамила. Постала љубоморнакомшину, удовицу Шуру. Овабисвенешто долазила код Коље да тражи. Час дође по со, час по хлеб.

Час га замоли да јој нешто поправи. А он не може да одбије. Почело да се прича по селу о њима. Марту је то баш мучило. И мада је и знала да Николај никога осим њу и не гледа, није могла ништа против себе. И све је падала у љубомору.

Те вечери Николај се спремао да иде у њиву на неколико дана. А Марта опет почела о Шурки. И осипа их обоје ватром непотребних речи. Све му је опет била набацала на нос. Не само девојке, него и сломљену ограду и пећ, које овај никако није успевао да поправи.

– Не љути се, Мартице, – говорио јој је као и обично. – Ја тебе волим. Кад се вратим поправљу ограду.

Мешкољи се на прагу, смеши се као кривац. Чека.

– Шта, нећеш ме загрлити пред пут?

– Иди, иди, после ћемо разговарати, – прогунђала је она и залупила врата.

Он је сео на свој трактор и отишао.

„Иако смо се често свађали, није се никад десило да га пред одлазак на посао не загрлим, не пољубим, није се десило да се не помиримо, није тако нечега било, – причала ми је бака Марта. – Секирала сам се, нисам могла да заспим“.

Ујутру рано неко је закуцао. Срце ми је сишло у пете. „Погинуо твој Коља, – кажу ми, на трактору пао у јаругу...“ А ја сам већ предосећала... Мислила да ћемо касније попричати. Нисмо“.

После тога је риђокоса лепотица Марта за један дан оседела. Кад су јој сахрањивали мужа, све се бацала на ковчег: „Опрости ми, Кољенка, врати се!“ Заћутале смо. Више ми се нису јели ни кромпири ни кисели краставци.

– Знаш, Лена, – рекла ми је тихо, – толико је прошло година, а ја све сањам како он стоји пред вратима као онда, како се мешкољи и смеши: „Шта, нећеш ме загрлити пред пут?“. Ја га грлим, и опет је све међу нама у реду. Међу нама је и заиста било све у реду. Златан је био мој Кољенка. То сам се ја хватала за ситнице, закерала. Сањам како се он ујутру враћа и како заједно поправљамо ту ограду. И не желим да се пробудим. А дању ми је тај његов осмех пред очима. Последњи осмех. Кад би могло све да се врати уназад. Да сам била нежна према њему, можда би све било другачије...

Мало смо још поседеле, захвалила сам јој се на гостопримству, обећала да ћу још некад свратити, с девојчицама, и спремила сам се да идем кући. Било је већ касно. Изишла сам напоље. Под светлом се искрио први снег. У даљини су лајали пси.

Узела сам телефон из џепа:

– Здраво! Како сам те се пожелела!

– И ја тебе!

Са руског превела Ружица Левушкина

Извор: Елена Кучеренко „Если бы все вернуть назад“, <http://www.pravmir.ru/esli-byi-vse-vernute-nazad/>

Друга Ободска црква, старо и „латинско гробље”

У претходном броју СВЕВИЋА писали смо о цркви у селу Обод, мојковачка општина, која је некад постојала, а чији се остаци и сада виде иако је на већем дијелу црквишта изграђено сеоско гробље.

Смиља Влаовић

Осим ње, у Селу Обод, низводно од ријеке Зекића (притоке Љубовиће ријеке), налазе се остаци друге цркве. Положај цркве је јако сличан првој цркви, налази се изнад ријеке Зекића, на брежуљку, само са њене десне стране, док је прва црква била са лијеве стране ријеке Зекића.

Када се од тзв. Лука скрене уз брдо наилази се на камење које су снијеле бујице за вријеме велике поплаве 1992. Осим бујица види се да је око брда и по самом брду пролазио сеоски пут или више њих.

На самом врху брда видљиви су већи примјерци камена и камених плоча о чему свједоче и фотографије. На једном мјесту, на источној страни постоји зидањ озидај каменом у облику круга. У разговору са сељанима дошли смо до података да је ту заиста постојала црква, да се то мјесто зове Црквина, да се сјећају да је ту било доста камења, али да је оно временом ношено. Осим тога кажу да је после Другог свјетског рата сељанин Бошко Бошковић од црквеног камена, на мјесту гдје је била црква изградио кречану и ту је правио креч за своје и за сеоске потребе. Било је оних који су га опомињали да то не ради, али друштвена идеологија тог времена такве „захвате“ није санкционисала, ако их није и мотивисала. Податак да је ту била кречана може објаснити откуд ту зид у облику круга, јер ако је ту постојала олтарска апсида, онда је довољно било дозидати други дио круга и кречана је била скоро припремљена.

Није познато којем светитељу је црква била посвећена, а претпоставка је да и она као и прва Ободска црква грађена у

Надгробни споменик на старом гробљу

Поглед са црквишта

вријеме Немањића, тачније кад је овај крај цвјетао јер се ту топила руда по чему је и сам назив села – Жари, од жаруље-пећи, којих је било више и гдје се топила руда из чувеног рудника Брсково.

Простор на којем се налази црква је јако лијеп, са погледом на брдо Соколовицу (за коју постоји предање да је био манастир), на село Жаљево, Јабучно... На самом брду нема никаквих грађевина тако да је простор за истраживање и обнову јако подесан.

Старо гробље

У засеоку Брезовац, такође у селу Жари, налази се ново сеоско гробље, а мало даље од њега налази се старо сеоско гробље обрасло храстовом и буковом шумом. Осим водоравних гробних плоча, у гробљу постоје и два очувана надгробна споменика, рекло би се рад одличних каменорезаца тога времена, негдје с краја 19. вијека. На основу доста оштећених натписа може се растумачити да су покојници носили презиме Булатовић.

Поред поменутих гробница, такође на источној страни налазе се велике камене плоче правоугаоног облика за које би археолошка истраживања показала да ли је у питању апсида или нешто друго.

Гробови

„Латинско гробље“

У близини новог и старог гробља у Брезовцу, тачније преко пута новог сеоског пута, на пропланку у дубокој шуми, налази се дебео слој лишћа и осталог хумуса, за који се чува сјећање да је било „латинско гробље“.

Када се мало разгрне слој хумуса наилази се на велике правоугаоне хоризонталне плоче, али само детаљнијим чишћењем би се могло утврдити да ли на плочама има и неких записа и уклесаних натписа, имена, година и сл.

Питање јесте: да ако су у Жарима постојале жаруље за топљење руде то су свакако морали да раде стручни људи, а познато је да су том послу били највичнији Саси који су и били запослени у Брскову, а „латинско гробље“ се налази у близини хришћанског, да ли је то гробље мјесто гдје су сахрањивани Саси, чувени рудари и прерађивачи руде?

Осим археолошких истраживања, и дубље проучавање средњовјековне архиве, посебно турске и млетачке, би одгонетнуло многе тајне, али овом питању као и теми цијеле лимске, тарске и вранешке долине треба посветити много пажње, времена и труда уз систематичан и по могућности тимски рад.

Простор гдје се налази латинско гробље

Племећка породица Кастриоти – ктитори царске лавре мана- стира Хиландар

Протојереј-ставрофор **Драган Крушић**

Недавно се десио један интересантан догађај у Албанији, у музеју Скендербега у Круји. Овај догађај је обиљежен причом кустоса који је посјетиоцима поменутог музеја објашњавао ко је био Ђурађ Кастриот или Скендербег.

У тој групи људи, посјетилаца музеја, било је припадника разних народа: Енглеза, Француза, Швајцараца, Њемаца, а и Срба из Црне Горе.

Један од посјетилаца, по свему судећи, неки од Срба који је добро познавао историју српског народа, а самим тим и поријекло Скендербега, слушајући ову причу зачуди се шта прича кустос па га упита: - „А гдје су сахрањени Скендербегов рођени брат и отац?“, а овај прогута кнедлу, па рече: - „У српском манастиру Хиландару“. А овај опет пита: - „А зашто тамо?“. А кустос каже: - „Скендербег и његова породица Кастриоти су били велики државници, па су имали добре односе са другим народима.“ „Па како онда, господине, објашњавате ту историјску чињеницу да су они сахрањени у српском манастиру?“ - упита га овај, па настави „Зашто не кажете да су они били српског поријекла и православни монаси и до када ћете нам присвајати најзначајније личности српске историје и српског народа?“

Репош Кастриот, брат Ђорђа Кастриота сахрањен је у акросолијуму, уз сјеверни зид припрате краља Милутина у Саборној хиландарској цркви; а јужно од манастира, на око 1,5 км налазе се рушевине тзв. Арбанашког пирга, гдје су Кастриоти, пошто су добили аделфате (право да се населе на Светој Гори) изградили ову тврђаву, да се у њој склоне пред Турцима.

Имајући све ово у виду, добро је да се ми Срби, светосавци, подсетимо на племећку, властелинску и ктиторску породицу Кастриоти и њене племените изданке Ивана Кастриота и његова четири сина: Станишу, Репоша, Костадина и Ђорђа (Ђурађа) (значи све српска имена!), ктиторе царске лавре манастира Хиландар и да се осврнемо на витешке и заборављене претке и на њихово српско поријекло.

Зато је потребно осврнути се на историјске околности код нас Срба прије појаве ове значајне породице Кастриоти као и на вријеме њихове владавине и управе над средњим дијелом Албаније.

Пођимо редом.

Са прераном и мистериозном смрћу цара Душана Силног (1355) долази до династичких сукоба и борби за српски престо између Душановог сина Уроша и

Душановог полубрата Симеона (Синише). Надвладао је Урош, и њему је припао србски трон на Сабору у Скопљу 1357. До тада централизована и јединствена српска држава под слабашном управом нејаког цара Уроша почиње да се цијепа на територије и области којима владају најмоћнији и осиони великаши.

Још за Урошеве царевине, у први план избијају Мрњавчевићи који су владали у крајевима данашње сјеверне Грчке и највећег дела Јужне Србије (Македоније).

Браћа Јован и Константин Дејановићи (нећаци цара Душана) управљали су источним дјеловима Јужне Србије (Македоније). Вук Бранковић (зет кнеза Лазара) држао је Косово и Метохију, са центром у Дреничком крају.

Средишњим дјеловима Србије (око Мораве) господарио је кнез Лазар Хребљановић. Преко жене, кнегиње Милице бијао је он у даљем сродству са Немањинима. Јер, отац Милице, Вратко је унук Димитрија, који је опет син Вукана и унук Стефана Немање.

На сјеверу Србије, око Браничева и Кучева, власт су држали браћа Растиславићи. Области од Рудника, Дрине и Косова, све до мора, биле су под управом најприје великаша Војислава Војиновића, а после његове смрти, синовца му Николе Алтомановића. Зетом и знатним дјеловима садашње Албаније, господарили су од 1360. Балшићи, укупно око 60 година. У преосталим дјеловима Албаније господарили су полунезависни локални моћници.

На почетку XV вијека, међу њима се истичу династи из породице Дукађин и Мусаки на сјеверу, Кастриот у средњем и Аријанити у јужној дијелу Албаније. Властелинска породица Кастриоти по енглеском историчару Едварду Гибону изводи своје поријекло од старог српског братства Браниловића из Зете. Регион под управом Кастриота (православних Срба) било је мјесто Кроја са широм околином, дакле садашња централна Албанија. Поменути историчар Едвард Гибон наводи да је Иван или Јован Кастриот био неприкосновени господар, тј. принц Епира који је тада у свом саставу укључивао: Мат, Крује, Мирдита и Дибер. Оближњом Зетом, у то доба владао је Балша или Балшић. Он умире 1421. Своја владалачка права над најбунтовнијом Србском земљом (Зетом, раније Дукљом) преноси на свога ујака и србског деспота Стефана

Лазаревића. И већ 1422/23, сународници и савезници, Иван Кастриот и деспот Стефан Лазаревић, опседају безуспјешно Скадар (стари србски престони град), тада под влашћу Млетачке Републике. Жена Ивана Кастриота, а мајка Ђурађа (Скендербега), бијаше Војислава (Да ли је уопште неко чуо да се нека Шиптарка зове Војислава?).

Постоје сачувана неколика записа по којима је доказано да је она кћер Гргура Бранковића, властелина Полога и старијег брата Вука Бранковића и Теодоре, вјероватно Хлапен. За генерацију Бранковића, њеног оца и стрица, Гргура и Вука битно је било да одрже своју кнежевину у Дреници и Пологу (наслијеђену од оца севастократора Бранка, дједа војводе Младена и прадједа полошког кефалије Владоја) од сталног притиска Мрњавчевића и прије него су се Турци појавили као још већа потенцијална опасност. Изгледа, да је у сукобима са Мрњавчевићима и отмици своје жене Теодоре од стране Марка Мрњавчевића доста рано настрадао Гргур, после чега су му кћери Војислава и Ангелина удате за Ивана Кастриота и Петра Спана. Иван Кастриот је захваљујући орођавању са Бранковићима преузео и дио посједа Топија, властелинске породице која се гасила, такође рођака Бранковића. Успио је да оформи своју кнежевину у централном дијелу данашњих албанских крајева и успостави добре односе са сусједима Млечанима, а удајом својих кћери и са великашима Балшићима, Аријанитима и Црнојевићима. Са Војиславом Бранковић Иван је имао четири сина: Репоша, Станишу, Костадина и најмлађег Ђорђа или Ђурађа (значи све чисто србска имена!) и пет кћери.

У другој деценији XV-ог вијека услед перманентног притиска Турака, три сина је морао да да као таоце Турцима, а он је постао турски вазал. Године 1437. се повукао у манастир Хиландар гдје му је био и најстарији син Репош.

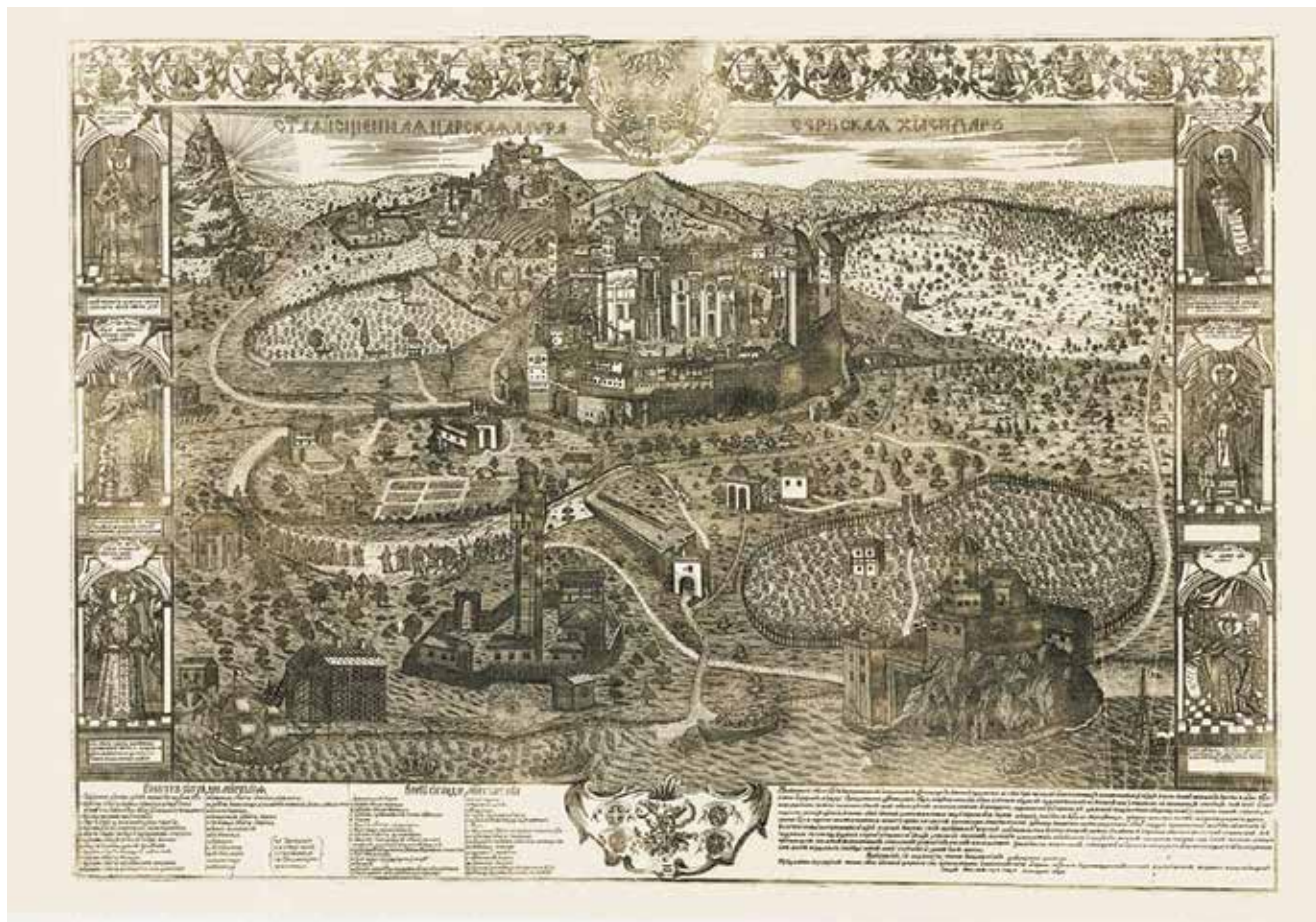

Ђурађ Кастриот. (Скендербег).

Ктитори највеће србске светиње

Историјски је потврђено да су Иван Кастриот и његови синови ктитори и задужбинари царске лавре манастира Хиландара.

Изградили су у његовој близини пирг (кулу саграђену уз манастир за одбрану од гусара и разбојника). Наравно Иван Кастриот и његови синови, као Срби и православаци, на Светој Гори Атонској, помагали су највећу светињу свога рода. Да нијесу били Срби него Арбанаси, они би изградили арбанашки манастир на Атосу попут других православних народа (Грка, Руса итд.), а не пирг уз манастир матичног народа.

Повеља Ивана Кастриота манастиру Хиландару из 1426, што је и схватљиво, писана је ћирилицом. Доследно гласи, цитирам:

„По неизреченом милосрђу владике мога Христа, ја грешни недостојни, не смем се назвати роб Христа Бога мојега, Иван Кастриот и са синовима мојима Станишом и Репошем и Костадином и Ђурђем исказујући ревност Господу Богу, моме Сведржитељу и помоћи Пречисте Владичице наше Госпође Богородице Лавре Хиландарске, саветовавши се са синовима мојим приложисмо светом манастиру колико је у нашој моћи; свеблаг Бог и пречиста Богомати нека приме ове наше мале прилоге као што су примили од оне удовице два новчића. И приложих село Радостуше и с црквом с Пречистом Богородицом која је у том селу Радостуши, и са селом Требиштем.

И тако приложих оба та села да су слободна од свих работа малих и великих, са свим њиховим правима, осим харача царева и града, а све друго да је светога манастира, да нема власти над њим ни кефалија, ни власник, ни псар, ни да дају десетак, ни од жита ни од вина, ни од пчела, ни динар на име поклона, ни травнину, ни торовину, него да црква узима све своје правине по закону тих села. И просто речено да су слободни од свих мојих работа, малих и великих.“

Поменути уговор Јован Кастриот са својим наследним синовима склопио је са хиландарским игуманом Атанасијем. Према том уговору, Управа манастира Хиландара уступила је Ивану Кастриоту и његовим

синовима за становање „шесет флорина“ пирг Св. Ђорђа. Ова кула је сачувана све до данашњих дана у Хиландару и носи назив арбанашки пирг. Поред тога, Иван и његова три сина имали су право на четири аделфата (маслињаке, винограде и остале принадлежности које су припадале том пиргу).

У унутрашњем нартексу главне хиландарске цркве, у сјеверном зиду, налази се једна ниша, полукружног облика, с фреском Богородице с Христом. Око ове фреске налазе се ликови Св. Симеона и Св. Саве српског. Испод ликова налази се натпис: „Престави се раб' божи Репош', доук' илирскии, 6939“ (1431. год.). Према овим подацима, Репош је неко вријеме живио, а потом и умро у Хиландару.

Наводимо и следећи примјер о животу чланова породице Кастриота у Хиландару, који исто тако говори о њеној симбиози са српским етносом:

У Хиландару је умро монах Јоаким Кастриот, што се види из једног записа хиландарског рукописа (доспио у Румјанцевски музеј у Москви): »Сего 2. (маја) престави се Кастриот, мни (шки) же Иоаким монах“. Свакако, ради се о Ивану Кастриоту, који се вјероватно пред смрт повукао у Хиландар и замонашио.

После свега, историјски извори наводе на закључак: због имена које су имали, због вјере које су били, због своје борбе против Турака и због тога гдје су сахрањивани – породица Кастриоти, чији је један изданак био Ђурађ (Скендер-бег), су били српска племићка породица колико и Немањићи, Мрњавчевићи, Балшићи,

Бранковићи и други који су владали српским земљама све док нас није окупирало Османлијско царство у XV вијеку.

Сахрана Кастриота у Хиландару

Колико је манастир Хиландар био близак породици Кастриот, свједочи и податак, да су Иван(Јован) Кастриот и његов син Репош сахрањени у највећој српској светињи. Поставља се одмах логично питање: „Зашто ако нијесу били православни Срби?” И да ли је уопште у Хиландару сахрањен неко ко није православни Србин (осим нешто Бугара, за период када су они држали Хиландар)?

Територије локалних господара Албаније, Османлије освајају постепено са југа почевши од 1417. Око 1430, потчињавају Турци и средишње области Албаније. Формирају од њих „арбанашки санџак“ у који потпада и област великог турског противника господара Ивана Кастриота, кога војнички надвладалаше.

У османлијско заробљеништво пада најмлађи син Ивана Кастриота, Ђорђе (Ђурађ). Потурчен као суџањ, добиће име Скендер-бег. И док Ђорђе Кастриот прима формално ислам и постаје „лојални“ поданик султана, 1427. умире деспот Стефан Лазаревић. Власт над Српском Деспотином – значи Зетом (Дукљом) – добија његов вршњак и сестрић Ђурађ Бранковић – Смедеревац. И владаће српском државом готово све до њеног коначног слома 1459. године. Али, још прије дефинитивног пада Српске Деспотовине, негдје око 1455, завладали су Зетом Црнојевићи (Ђурашиновићи). Они су уједно и посљедњи српски деспоти чије су области покорили Турци (1499).

Искористивши угарско-турски рат (1442/44) и привремено расуло у Османлијској империји, Скендер-бег се одметнуо од султана. Загосподарио је матичном Кројом и тако обновио власт своје породице. Све оне који су се превјерили у ислам, и који су одбили да се врате вјери отаца је побио (неки извори наводе да се радило о више хиљада људи). Скоро три деценије (1443–1468) одолијеваће Ђорђе Кастриот илити Скендербег агарјанској навали. Испољаваше притом чудесно јунаштво, завидно стратешко умијеће, изванредно познавање турског начина ратовања и немали дипломатски дар. У прво вријеме своје владавине, спадао је у луте противнике Млечића. На њих се дигао 1455, у споразуму са савезником и пријатељем деспотом Ђурђем Бранковићем. Овај му у помоћ, упути у Зету свог војводу Алтомана са 12 хиљада војника.

Посебно 1448, уплаши се Млетачка Република, да се савезу Скендербега и деспота Ђурђа Бранковића не придружи и напуљски краљ Алфонс. Нешто касније, ипак ступиће Ђорђе Кастриот у савез са напуљским владарем, а савезништво ће потрајати и за вријеме владавине Алфонсовог сина. Ради тога, Млечани уцијенише главу Скендербега. Препоручише своје намјеснику у Скадру, да ступи у везу са Османлијама и да њиховом помоћу: „Изабаци Скендербега (Ђорђа Кастриота) не само из Албаније, него и са свијета!”

Само двије године касније, турска ордија предвођена султаном Муратом Другим лично, ударила је на Ђорђа Кастриота и довела га у тежак положај. Али он се (комунистички „историотворци” називају га Ђерђ Кастриот!), уз помоћ Млечића, Дубровљана (Срба католика) и других хришћана са Приморја одржао уз силне жртве.

Последње србске земље

Ђорђе Кастриот успостављао је рођачке везе путем бракова претежно са припадницима свога српскога народа. Тако је своју рођену сестру, Скендербег удао за деспота Стевана Црнојевића, господара Зете, те је и са те стране имао рођачку подршку.

Његов сестрић Иван Црнојевић, био је један од наших посљедњих истинских династа. Подигао је Цетињски манастир, посвећен Рођењу Пресвете Богородице, 1484; у коме је вишевијековно средиште црногорских владика (митрополита). У њему је 1493. основана и прва српска ћирилична штампарија.

Ђурађ (Ђорђе) Кастриот или Скендербег се оженио ћерком великаша и господара Елбасана, Ђорђа Аријанита Комнина. Карло Топија, претходник и рођак Ђорђа Аријанита Комнина је на католичком манастиру (самостану) у Елбасану, гдје су чуване мошти српског кнеза, Св. мученика Јована Владимира, ставио тројезични натпис: српски, грчки, латински. По паду Смедерева (1459), Стефан Бранковић – Слијепи (син деспота Ђурђа), склонио се најприје у Будим, а мало касније код своје рођене сестре Катарине (Кантакузине) удовице грофа Улриха Цељског. Упутио се онда преко Сења и Дубровника у Албанију код очевог пријатеља Ђорђа Кастриота.

Уз његово лично посредовање, оженио се сестром његове жене, Ангелином, ћером господара града Елбасана и околине, Ђорђа Аријанита Комнина Топија Голема и његове жене од рода Мусака. Вјенчање је обављено 1461. у Скадру, којим је тада гласарио Ђорђе (Ђурађ) Кастриот. Породица је неко вријеме живјела код Скендербега. Прворођени син Ђорђе изгледа добио име по Ђорђу Кастриоту. Касније, постаће он сремски деспот и потом митрополит (архиепископ) београдско-сремски (владика Максим). Остао је упамћен и по томе, што је уредио Влашку (румунску) православну цркву. Други син, Јован Бранковић биће исто тако сремски деспот. Њихова мајка деспотица Ангелина, биће канонизована од стране Српске Православне Цркве и проглашена српском светитељком (Преподобна мајка Ангелина). А српским светитељима биће проглашена и оба њена сина, као и муж Стефан Бранковић. Султан Мехмед Други „Освајач“, српску државу Босну освојиће 1463. Двије године касније у турско ропство пашће и Херцеговина. Ван власти Османлија, на Балкану остаће једино крајеви гдје владалаше Стефан Црнојевић и Ђорђе Кастриот Скендербег.

Године 1466. и сљедеће, лично ће султан Мехмед Други предводити ратне походе на пркосног, храброг и одважног Скендербега. Подржан од Млетачке Репу-

блике, Угарске и Зете, уз надчовјечанске напоре, одржаће се Ђорђе Кастриот. Међутим, са његовом смрћу, пашће и његова земља (1468), а десет година касније и Кроја.

Треба истаћи, такође, да је Ђорђе Кастриот (од Османлија прозван Скендер-бег) био исто задужбинар манастира Хиландара, као и сва његова три брата. Уз матерњи српски језик, Ђорђе Кастриот, говорио је и турски језик.

Кроз вјекове мрачне турске владавине над Србијом, Кастриоти (од њих је настала и породица Кастратовића) ће бити исламизирани а онда поарнаућени. Посљедњи Кастриот (сем Кастратовића који су православни Срби) као Срби и православци, под презименима Петровић и Тутовић, опстали су све до 1918.

У бајку о Арнауту Скендербегу, шиптарске масе фанатично вјерују! И зато у центру Тиране, и дан-данас доминира његова огромна фигура на коњу у борбеном ставу!

Користећи име и углед Скендербега, заговорници „Велике Албаније“ у Другом свјетском рату, образовали су фашистичку дивизију под његовим именом. Стекла је она „велики и респективан“ углед чинећи ужасан геноцид над Србима са Косова и Метохије. И разумије се, и сам помен Скендер-бега у времешнијих Срба изазива увијек злослутну нелагоду. За многе српске нараштаје, образоване у комунистичком режиму, гдје историја почиње од 1941, знања о Ђорђу (Ђурађу) Кастриоту (Кастриотићу) – Скендербегу се свде на чињеницу да је он „највећи национални јунак Албаније“.

Почетком фебруара 2004. у згради скупштине КиМ („влада Косова“, како је страни окупатори називају), у скупштинској сали на једном зиду налази се мурал на коме је насликан Скендербег на коњу са мачем у десној и уздигнутом албанском заставом у лијевој руци!

Без обзира то што на идеолошку затуцаност српских комуниста и њихових следбеника (сада жестоких промотера глобализма) и све бестидне лажи арбанашких и квази-историчара, Ђорђе (Ђурађ) Кастриот (Кастриотић) или Скендербег, био је и остао једино велики српски вођа и јунак.

Свакако та чињеница, није непозната незаобилазним, по нас Србе, Енглезима. Они су у „Енциклопедији Британика“ експлицитно записали: „Ђурађ Кастриот или Скендербег је српског етничког поријекла!“

Закључак о српско-словенском поријеклу се код старијих генерација потврђује читавим низом аргумената до којих се долази истраживањем националног идентитета Кастриота: њихова православна вјера са поро-

дичном славом (карактеристичном специфичношћу за српски идентитет) што налази историчар Јастребов, њихов статус српске властеле, (који у Душаново вријеме могу имати само Срби, Грци, или Њемци), блиске родбинске везе са српским великашким кућама, Хиландарски монаси из њихове најуже фамилије, па чак и генеалогije са српским поријеклом садашњих Кастриота у Италији и Шпанији, као и низ других аргумената, који су потврда овог националног идентитета.

Ставови албанских историчара, да је Ђурађ Кастриот етнички Албанац и да су Кастриоти етнички Албанци, нијесу засновани на аргументима, јер за то нема документарних доказа. Чак се ни сам Ђурађ Кастриот није изјашњавао, да је Албанац већ, да је из Епира, а Епир није етничко одредиште, већ је у његово вријеме то било подручје на коме су живјели и Грци и словенски досељеници, а и албански досељеници. Албански историчари негирају поријекло Ђурађа Кастриота по Бранилу, а такође не разматрају ни поријекло Кастриота, као гране рода Масарека. До сада нијесу дати са њихове стране неки аргументовани докази за албанско етничко поријекло Кастриота, осим што су Кастриоти живјели у једном периоду на албанским етничким подручјима гдје су имали своје кнежевине и Иван отац и Ђурађ Кастриот син, крајем XIV, током XV стољећа, што свакако не може бити доказ и о њиховој искључиво албанској етничкој припадности, што заступају албански историчари. Српски документарни извори о прецима Кастриота са њихове стране, се априори одбацују, или уопште не разматрају.

Помени Госпеде у царству своме ктиторе и приложнике из племићке породице Кастриот.

Литература:

„Ко је био Ђурађ Кастриот-Скендербег и Кастриоти“ – Предраг Петровић

„Да ли је мајка Ђурађа Кастриота“ – Скендербега Војислава Бранковић – Предраг Петровић „Encyclopedia Britannica“, Лондон, 26.02. 2009.

„History of the Decline and fall of the Roman Empire“, Edward Gibbon, 1788., дио о Скендербегу на енглеском

– Рад М. Грујућ, n.d. о повељи Ивана Кастриота, стр. 81, О аделфатима опширније в: М. Живојиновић, Аделфати у Византији средњовјековној Србији, Зборник радова Византолошког института, 11 (1968) 241-270.

– В. Р. Петковић, „Арбанаски пирг“ у Хиландару. Архив за арбанаску старину, језик и етнологију I (1923) 196-197; Грујућ n.d. 81< Живојиновић, n.d. 248. пар 38.

Филозофски фрагменти

Ксенија Атанасијевић

Објективно становиште као такво искључује фанатизам који закрчује пут избавилачком сазнању, али без ког ништа топло илузорно до сад није било створено. Крајње објективно процењивање одвело би, у правој линији, просветљеној безгладности сопствене свести у потпуној пасивности, у односу према спољном свету.

Бог се мора одвојити од зла, и онтолошки, и етички; он се мора замислити као наднесен над козмосом, са свима људима и бићима нижим од човека у њему. Ставити Бога у васељену, поистоветити га са њоме, значи обесветити га. Истина, на пантеистичкоме становишту принципиелно не постоје тешкоће око решења зла, јер се оно ставља у само првобитно биће; али, с друге стране, тиме првобитно биће губи свако право на свемоћ, сведоброту и свеинтелигенцију. Тако је у пантеизму чвор зла пресечен на тај начин што је Бог оборен до зла.

Ако одржимо појам божанства сав од позитивности, - онај од кога је души нашој тешко да одустане, - онда зло не може бити од Бога, нити жеља за злим може бити од Бога, нити жеља за злим може бити један од начина божијега манифестовања.

Оправдање земаљскога бивања, са свих страна опседнутог рђавштином, остаје неопходан предуслов за правилно прилажење испитивању о могућности постојања опстанка доброга у нашем животу. На жалост, тај предуслов нису успели да преброде ни највећи и најмоћнији духови овога света.

Мењају се облици у којима се испољава људска рђавштина, и смењују се поводи да се она испољи, - али у језгру и битности својој, и по квалитету своме, рђавштина остаје оно што јесте, праисконски и судбински, из века у век. Ипак: како је тешко изводљиво одрећи се узалуднога

и неизоставно промашенога посла изналажења начина како да се она искорени из света и из односа између људи!

Никако није целисходно тешити се тиме да једна ружна појава, зато што је сувише ниско спуштена, неће ниоткуда наћи одјека, и да ће, самом сопственом бedom, бити уништена. Свака од њих, неизбежно, постаје прилачан центар око кога се збија група њему одговарајућих људи.

Људи дрско, окрутно и цинички, и без Бога при критиковању других, потврде се, много пута, као танано, неурастенично просветљени према свакоме даху и самог непристрасног процењивања њих самих. Њиховој осетљивости неопходна је благонаклоност!

Има типова који рачунају са урођеним човековим кукавичлуком, па се намећу цинизмом, безочношћу и застрашивањем. И показују се добри психолози, кад тако чине: Њихова метода често је особито успешна; они освајају места за која нису ни по чему дорасли, и подносе на њима, јер предњаче невоспитаношћу и суровошћу, и јер ваља бити сродан њима, па предузети непривлачан посао да се они потискују, и своде на заслужене границе.

Постављен према оваквим примерцима људскога рода, отмен човек нарочито губи главу, јер њега, лакше него друге, бруталност обеснажује и подјармљује.

Рђав предрачун чинимо, кад закључујемо да ће нашег подмуклог непријатеља наш трпељиви или дипломатски став унеколико обезоружати. Искуство доказује да се такав један човек неће устезати да нам учини све врсте опаких пакости, кадгод му се за то пружи прилика; - наша попустљивост му је, при томе, само јемство да му нећемо бити доцније опасне жртве.

Не би било никаквога изгледа за човека да му се посејане тикве олупају о главу, кад би, пре искуства, могао да позна ко је ђаво, између оних што му се нуде за сараднике.

Озбиљно сазнање о томе да је зло у човеку примарно и неотклоњиво, пресеца сваки покрет побуне, али не прибавља помирење са поретком ствари.

Није тешко савладљива вештина укрштања речи и етикета што обележавају крупне моралне појмове. На ту мисао наводи чињеница да се много простора троши око исписивања тобожњих етичких програма, прогласа учења и позива на ослобођење духа. Само, за време читања свих тих красота, неизмерно очајање обузима читача, ако, на своје разочарање, случајно темељно искуствено познаје етички склоп личности која њима укусно и китњасто жонглира, на велико задивљење безлобне публике.

Намеће се, заиста, питање постављања једне листе вредности где би рђави људи који не предузимају никакве операције етичким појмовима били стављени знатно више од оних који располажу са довољно дрскости да их, на очиглед свију, бестидно изводе.

Најобилнија и најзаводљивија конструкција речима израђује се онда, кад треба да се завије у вео варљивости каква невредна ствар.

Чињеница најуже остављености себи и упућености на себе, у свима животним приликама, и осећање, свест и искуство да смо неизлазно омеђени својом личношћу, - размеђавају сва празна и очајно усиљена испредања о срећи колективнога живљења на овом свету, где би

субјект потпуно имао да се збрише, и жртвује целини. Уз то, учитељи оваквих докторина пропуштају да на значе, на који би начин могла да попусти и ослаби, пред погледом на целину, човекова себичност, нормална кад је, једноставно, безизузетна последица његовог првобитног, нужно субјективистичког става; чудовишна кад је подржавана и распаљивана амбицијом. Ваљда се неким спајањем са другим саможивостима, које су све квалитативно сличне између себе, и образовањем једног универсалног и уједињеног егоизма?

Човек тешко прима мисао о неиндивидуалној бесмртности; иако би онда прихватио још у овоме животу, губљење своје, тако драгоцене и тако плаховито вођене личности? Покушаји да се такве замисли остваре, сабирају само егоизме сваког појединог индивидуума, и од њих, тако удружених, чине једну колективност, коренито ослобођену свих моралних обзира, а преоптерећену тешким задахом свих разноврсних недуга земље.

Безисходно је, и аксиолошки и етички, збијати непречишћене поједнице у масу, ради лакшег заједничког домаћаја животних угодности; важно је обасјавати и духовно оживљавати личност, и укоренивати и остваривати сазнање да се просвећени субјективизам не поклапа са егоизмом, него да се може достојно, чак и врло лако, да буде удружен са уважавањем свакога ближњег, са допуштањем свим људима да поред нас делају, и да достигну исту пуноћу егзистенције коју сваки људски индивидуум, с пуним правом, за себе тражи.

Не одваја и не одељује нас једне од других субјективизам, него пустошност и негативности, нагомилане у нашој унутрашњости.

Ксенија Атанасијевић рођена је у Београду 1894. као шесто, најмлађе дијете љекара, управника Државне болнице, Светозара Поповића. Остала је рано без родитеља. Студије на Филозофском факултету у Београду прекинула је због ратова и завршила их 1920. Допунила је студије на универзитетима у Женеви и Паризу.

Докторску дисертацију из философије одбранила је 1922. Радила је као доцент на Катедри за философију у Београду од 1924. до 1936. Све вријеме је објављивала радове у часописима на српском, француском и њемачком језику.

Током окупације додијељена је на рад у Универзитетску, а затим у Народну библиотеку, гдје је и пензионисана 1946. Окупаторске власти су је хапсиле 1942, због предатних предавања и чланака против нациста и прогона Јевреја.

Умрла је 1981. у Београду.

Као историчарка философије била је запажена у свијету (1923. њена дисертација објављена је у Паризу на француском језику; 1928. у Паризу преведена је њена књига „Епикуров атомизам“, 1972. дисертација о Бруну јој је објављена на енглеском), а допринијела је и ширењу филозофске културе код нас.

Она је најпознатија наша историчарка философије у свијету.

Рано се удаљила од апстракција Петронијевићевог спекулативног, метафизичког начина философирања и изградила властиту методу у којој је мерило био лични, душевни доживљај.

Њена фрагментарна, медитативна проза стоји равноправно уз „Мисли“ Божидара Кнежевића.

У философији тражи утјеху, уважавајући сазнање и разум.

Удруживање као такво увек неизбежно повлачи за собом снижавање индивидуалности и обарање моралног нивоа чланова, као што нам том обично потврђује емпирија. При свем том, људи се радосно организују, јер им то доноси све врсте материјалног олакшања и све услове за напредовање у друштвеној хијерархији. А питања духа и душе остају, фатално, у сасвим споредном плану!

Један од основних ставова превасходно алтруистичке етике: боље је пустити двадесет и девет криваца, него осудити једнога невинога. Парола савремене етичке – социолошке оријентације, једнодушно усвојена и спровођена – отворено или завијено: боље је погубити десет невиних него упустити једнога кривца.

У религијским и филозофским књигама говори се о врховној радости, о крајњем разрешењу, о блаженству и уздугнућу душе; оперише се са читавим низом све самих исцелитељских израза. А како је јадни човек, у стварности, колебаљив, недовршен, и са свих страна спутан; како је предалеко од изводљивости да их осети остварене у себи!

Сходно оној дирљиво наивној оптимистичкој аргументацији многих филозофа, - од Ђордана Бруна, преко Лајбница, до Толстоја, - да је оно што је за нас зло, уствари добро, неке, и негде, - најчешће у велности, ваљда стога што је она најбогатија разноврсним изгледима и најмагловитија – могли бисмо да се човекољубиво тешимо, кад нас зло задеси, како наше патње доносе, брзо и непосредно, злурадима радост и задовољство, и, на тај начин, ипак неке на добро служе.

Не треба се варати: добрим, свесним и алтруистичким радом зло неће бити савладано и обеснажено, нити ће земаљско живљење бити обоготворено. При свем том: једина човекова императивна дужност, у земаљскоме оквиру, јесте да буде исправан, у свакоме своме делу и односу. Ради унапређења себе, које је једини изглед достојан тражења, и ради трансцендентне накнаде, која остаје блажена утеха, и поред огромне даљине што човека од њене могућности дели.

У важнијој од свих делатности: употпуњавању и облагорођавању себе, правац самоузвишавања, неотклоњиво, пада уједно са правцем самопродубљивања.

Уместо да осуђујемо зла која утврђујемо у другима, боље је да своју душу обрађујемо, и тако отклањамо опасност да сами у њих упаднемо.

Већ из љубави према себи треба окретати душу непорадљивостима, јер испуњеност њима једино усређава човека, мучки растрзаног емпиријом, и без предиха заошјавањем сменом разних обмањивости у њој.

Неизводљиво је да човек, ма и најбољи, трајно и непрекидно чини добро, као што је великоме уметнику немогуће да све своје производе одржи на врховној лествици вредности. Највише што људски индивидуум може да постигне, јесте недоступна воља да никад нечини зло. А то је огромно много, с обзиром на јадну суженост његова моралног домашаја.

Тако, највише до чега можемо да доспемо јесте пробуђеност наших етичких оријентација, разуме се не савршена и непогрешива, али бар свагда добронамерна. Помоћу ње ћемо, ипак постићи став испрекиданог напора да се не грешимо ни о друге, ни о себе.

Човек који упорно ради на томе да просветли и pročисти себе, поседује савест као једино доступно мерило за сопствене поступке. За такву личност савршено никакве важности нема шта људи мисле о њеним делима и радњама; њој се мора чинити потпуно небитно и незанимљиво питање да ли га други оцењују на правичан или незаслужен начин.

Заблуде туђе свести не можемо исправити, али можемо изградити себе тако, да се не узбуђујемо на њих.

Може човек да буде јасно свестан својих погрешака, али да се, ипак, због њих не каје. И то не из недостатка моралног смисла, него из дубоко усађеног сазнања да су сви човекови акти предодређени и неминовни. Али и са таквога становишта могућност самоунапређивања и самооплењивања остаје, наравно, широм отворена.

У неким видовитим стањима и откровитељским тренуцима човек осети, непосредно и непобитно, како око њега кружи и вреба га множина злих дејстава што произилазе од непријатељских људи, и, можда, ненаклоњених ентитета, моћнијих од људи. А осећа се и то, да може тим дејствима да се одупре само онда, кад сву отпорну и самоодржавалачку снагу свога бића, најинтезивније усредсређену, противстави њима.

Књижевна Крајина, књига II, бр.11, нов. 1931, година I, Бања Лука, 459–461.

ДИПТИХ

протојереј **Никола Миловић**

НИШТА ДРУГО

Ложивех, схватих и окусих да није могуће свести човека на тело и душу, па чак ни на дух. Када се све то поништи, када нестане – стварно или привидно – када дођемо до широм отворених вратница ада, па чак и када прођемо кроз њих, у нама остаје нетакнуто оно што је саздано по образу Божјем.

На самом дну поништења човек је у могућности да коначно сагледа себе онаквим какав уистину јесте – да сагледа своју беду и своју славу – и да неодољиво осети насушну глад за оним што му је „једино потребно“, глад за Надсуштаственим, за Христом. Та жеља, да тако кажем, ништи сваку поништеност коју су нам претходно даровали грех, болест и смрт, и пружа нам моћ да пребивајући у потпуној немоћи одбацимо (или је боље рећи – занемаримо) сваку слабост и да читавим бићем завапимо ка Христу, ништа друго до: Слава Теби, Господе, слава Теби!

СЛАВОСЛОВЉЕ

Сви разлози против Бога, човека, живота... Све је то сасвим неважно. Били истинити или не, порециви или непорециви – а има их уистину много, више него капи воде у мору – сви се разбијају о камен од угла, баш као морски таласи о мраморне хриди, и нестају као пена. Тај камен је, као што сведочи Писмо, сам Христос.

Христос, једноставно, јесте, и нема се шта више рећи, јер то је тачка у којој говор прелази у песму, у химну, у благодарење, у благосиљање и, на концу, постаје славословље.

Љепота православних храмова

Ријеч на отварању изложбе слика Оксане Сљусаренко „Поглед из прошлости кроз садашњост у будућност“, Никшић, Црквено-народни дом Светог Василија Острошког, 7. новембар 2016.

протојереј **Слободан-Бобан Јокић**

Једно од својстава које је Бог дао човјеку када га је изњедрио на овај свијет је стваралаштво. Од Створитеља је дато створењу да буде стваралац. Стваралаштвом се додирује тајанственост. Стваралаштвом човјек надилази себе, разбија ланце створености и отвара пут слободе. Кроз слободу човјек постаје личност. Човјек као личност је почетак и сми-сао, садржај и израз креативног акта. Човјек као личност је лик и подобије Божије и потврда динамичког двига од оног какав јесте, до оног какав треба да буде. Оригиначне стваралачке ријечи као што су поезија, поема, бесједа или изрази умјетника кроз иконопис, дуборез, сликарство јесу једна врста доксологије и дивљења неизрецивим добрима која су у Богу и која су од Бога.

Ако нема овог стваралачког кретања, човјек а самим тим и свијет, остају пролазни и пропадљиви тј. губе димензију вјечног постојања. Као такве гута их и обезли-чава индивидуализам, затвореност, растављеност, са-моћа и распадање. Онда се човјек само пројављује као биће које се умара, стари и на крају умире. Крај као да се назире у свакој активности.

Онда призивамо у помоћ прошлост која нам казује и омогућава да видимо какви смо били, садашњост нам даје да од прошлости учимо и оно што је лоше испра-вимо за будућност, а кроз и у будућности видимо исти-ну вјечних ствари.

Истина је да човјек као боголико биће своје постојање темељи на трагању за вјчним животом и слободом. Спасење је управо, загледаност у будућност, и постајање вјчне личности у заједници са Богом. Ес-хатолошка перспектива тј. перспектива будућности

је блистање свјетлости славе Божије и откривење ис-тине о свијету и човјеку. Пребивати у бесконачном и незастаривом вијеку савршенства, љубави и слободног заједничарења са Богом и са другим људима је и сами план и циљ стварања и постојања човјека и свијета. Дан осми или Дан без заласка, дан незастариви је бес-коначни вијек узрастајућег догађаја заједничарења у слободним односима љубави између Бога и његових стваралачких синова и кћери, који ће се десити у пре-ображеној земљи и вијеку који називамо Будући вијек или Царство Божије.

Вечерас је вашој љубави представљено стваралач-ко дјело Оксане Сљусаренко кроз изложбу „Поглед из прошлости кроз садашњост у будућност“.

Оксану су надахнуле светиње Србије, Русије, Ук-рајине и Црне Горе. Она им даје сопствени печат. Она их украшава и уљепшава. Иако то украшавање има нагласак модернизма она им најприје поштује старину и првобитност као нешто највриједније. Кроз њих као да додирујемо носталгично и романтичарско схватање традиције. Кроз њено стваралаштво можемо додирну-ти и осјетити раздраганост, веселост и различитост боја, украса, дјечје наивности и веселости, осјетити управо блистање невечерње љепоте, освит незалазног дана, ново стварање, коначни спокој.

И на крају да кажемо да кроз ову изложбу у Паро-хијском дому Епархија Будимљанско- никшићка и Црквена општина Никшић само настављају једну ду-гогодишњу искрену и дубоку сарадњу са нашом прија-тељицом, доброжељатељком и добротворком многих светиња и многих људи у Црној Гори којој желимо многаја и благаја љета и много добрих дарова у животу.

Јаук, обнављање и љубав

Дарко Јововић – „У гори прозори“, Холмија, Подгорица 2016, стр. 79

Дамјан Ђулафић

„Чуо сам да је изашла књига...“

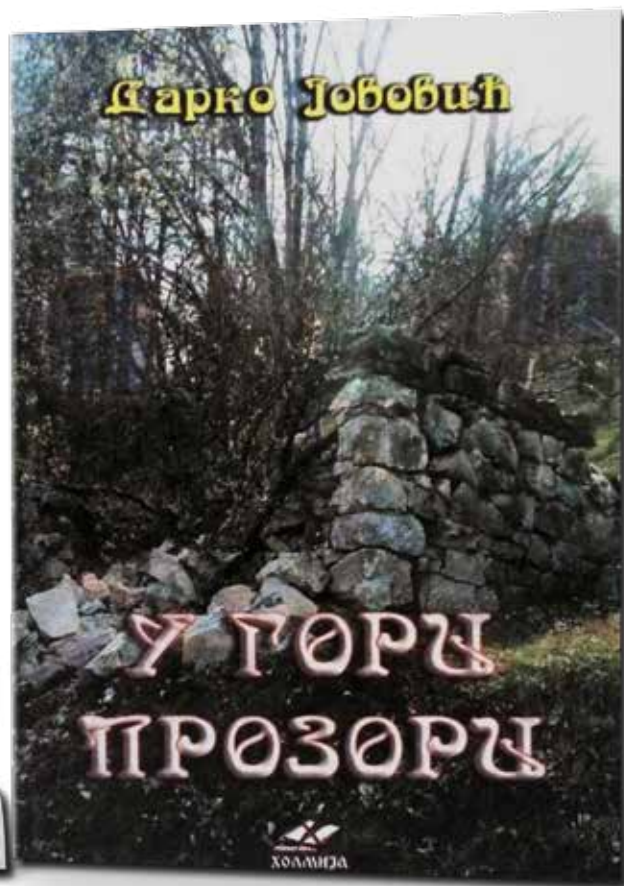
Матија Бећковић

водили кроз немир поетског стваралаштва, а на путу до обликовања ове књиге: обнављање, јаук, поезија, Лим, Љубав...

Прије неколико мјесеци савремена српска поезија у Црној Гори убрала је још један цвијет, мирисни, поетски. Издавачка кућа „Холмија“, из Подгорице, објавила је нову књигу црногорског журналисте и поете Дарка Јововића, под називом „У гори прозори“.

Тврде корице, са фотографијом старе порушене куће и имажинарном експозицијом два прозора, у гори (а прије бих рекао - на небу), на мјесту на којем би, ваљда, требало да стоје, као да нам прије читања шаљу поразну поруку да се кроз тај приказ оронуте, напуштене и разрушене куће може, као кроз прозор, видјети стање нашег, српског православног народа на подручју сјеверноисточне Црне Горе, а, богами, и васцијелог српског народа.

Дарко Јововић, пјесник, у оквиру библиотеке „Савремена поезија“, поменуте издавачке куће, објавио је пјесничку збирку, у којој је сабрао својих нових 40 пјесама, а које је подијелио у пет поетских циклуса: 1. „Обнављање траве“; 2. „Јаук из авлије“; 3. „Од поезије до робије“; 4. „Док сањаш Лим“; и 5. „Љубав за умрли час“. Већ из самог конспективног прегледа назива циклуса могу се наслутити носећи појмови-мотиви, који су пјесника

Наиме, Дарко Јововић, као ријетка пјесничка оаза, да нас, у Горњим Васојевићима, написао је књигу завичајне, али не само завичајне, поезије (или поезије одане завичају и родном камену), у којој је сажео неколико имажинативно, религиозно, национално и философски свагда изазовних идеја. Као човјек јасне перцепције социјалне збиље и миљеа у којем живи и ствара, Јововић нам као једну од својих базичних идеја намеће да пустилина, као надоласеће и нарастуће стање, расте у души, у човјеку, ако сам то дозволи и уколико „нешто“ против намножавајућег корова не учини. Али, када? – могли бисмо се упитати, но нам други Јововићев поетски мотив - ријека Лим (која већ стољећима протиче упозоравајући нас на пролазност и неповратност) - даје разуман и Јеванђељу консеквентан одговор: што прије, јер људска душа и образ не могу чекати!

Досљедно томе Јововић је истиховао пјесму „Нес-тајања“, упозоравајући на темпоралну незаустављивост, неумитност и непопустљивост пред путеним аспирацијама, околностима и жељама. У стиховима

*„И кад ми душа заноћи у долове
У самоћу родине свете
Из које човјек мину
У неку нову помрчину“*

пјесник је исказао еклатантну алузију на промјену, без које, по ријечима римског цара-философа Марка Аурелија, стоика, не бива ништа.

Али, и поред претходне поруке, „тавно лице“ често бива и Јововићу, а како и не би, кад је стихотворачка прошлост - лична и пјесничка – показала да су пјесници људи најснажнијег сензибилитета. Лирички патетичном занесеношћу, мисаоно и емоционално, а у великој мјери и језички, лавира Јововић између „Ламента над Београдом“ Милоша Црњанског и „Прољећа на Ушћу“ Влајка Ђулафића, с једне стране, и сурове реалности „Прилога за европску историју“ Бране Петровића, с друге, и то управо у пјесми „Обнављање траве“:

*„Данас гледам протиче ријека
Жедна љубави
Гледам како мирују вирови
И како ливаде урастају у трње
Док косачи и пластиле
Почивају на гробљу
Гледам како из њихових тијела
Расте трава
Коју нема ко да покоси“*

Пјесник, као опсерватор, зебњу због сјутрашњице у свом завичају и пута којим се његов народ, из села и сеоске атмосфере израстао, запутио, очито неповратно, изразио је у пјесми „Последњи лелек“, пишући о старици (јер нам у данашњим црногорским селима, осим остарјелих житеља, других становника готово да и нема) „у црним хаљинама“:

*„Кад је отишла на онај свијет
Затворила је вратницу гробља
Увјерена да послије ње
Неће имати ко лелеком да се гласне.“*

Но, пјесникова брига није само омеђена на завичај, већ је она у правом смислу пјесничка, дакле, свенационална, па нам Јововић, ослањајући се на искуство наше народне прошлости, пјесничко-профетски поручује:

*„А проклета лијевна се множе
Мучиће те нове дерикоже“*

(„Старом Вујадину“)

Али Јововић није мрзилац, а како би то, као пјесник, могао и бити, већ човјек који, и поред свих неспокоја који га „тјерају“ да тугу своју у пјесму уткива, показује непоколебљиву спремност да прашта казујући нам

„Човјек ми треба човјече“

или

*„Завичају судилиште у сузама
Проклињем твоје чари
Врати ми човјека
Да у човјеку загосподари“*

и, још,

*„Сит сам горкога хљеба
Завичају човјек ми у теби треба.“*

У овој књизи Дарка Јововића наслућују се Косово и Метохија као његов поетски архетип (попут пјесме „Јецај за Метохију“), и, управо, у том духу је спјевана и једна од најуспјелијих пјесама из ове збирке - „Зидај се куло Немањина“, која је дубока пјесникова вјера да је спасоносно да се Немањин завјет у нама зида и озида стамен као негдашњи, древни, српски манастири.

Дарко Јововић, по сопственим ријечима, није знао

*„...колико је пјесма тешка
И да може да испије лице“*

(„Под теретом поезије“)

али је знао да у поезију уведе нешто необично, рекао би поетски инвентивно, пјесму-афоризам – „Неуспјела потрага за образом“.

Иако је тешку пјесму одболовао мудрословно-конклузивним стихом

„Све су нам љубави отровали...“

(„Између мене и моје раке“)

Јововић је, консеквентно српском православљу, ову успјелу збирку окончао у стилу Десанке Максимовић, уморним ријечима

„Вечерас хоћу да волим“

увјеравајући нас да је Љубав снажнија од било ког осјећања, при чему је за човјека посебно важно да појми да је јача и од мржње, којим сазнањем и сводимо ово слово.

У манастиру Косијерево сахрањен монах Теодор (Митровић)

У манастиру Рођења Пресвете Богородице – Косијерево, у Петровићима код Никшића на празник Светог пророка Осије и Преподобномученика Андреја Критског, у недјељу 30. октобра 2016, сахрањени су земни остаци новопрестављеног слуге Божјег, монаха Теодора Митровића (1973-2016), сабрата косијеревске светиње, који је погинуо, у петак 28. октобра, у саобраћајној несрећи на магистралном путу Враћеновићи – Вилуси.

Заупокојену Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства и свештеномонаштва Епархије.

Преосвећени Епископ је у наставку одслужио оп-ијело, а свештенослужитељи су ковчег са тијелом потом пренијели до манастирског гробља, гдје се надгробном бесједом сабраном вјерном народу обратио Владика будимљанско-никшићки Г. Јоаникије.

Он је казао да је смрт праведника догађај који нас упућује у радост вјечног живота у Христу Господу, јер нас је Господ својим Васкрсењем учинио учесницима свог Васкрсења. Господ Исус Христос, васкрснувши из мртвих, даровао нам је слободу од смрти, даровао нам је нови живот и учинио да, за оне који вјерују у Њега, који се с Њим сједињују, смрт буде прелазак у нови живот и путовање према Царству небеском.

„Господ је свакоме определијелио у овом животу да поживи колико Његов промисао одреди, а ми мислимо неко је поживио мало, неко доста. Ипак, живот у овом свијету је кратак и све вриједности овог свијета и вијека су релативне и пролазне, али није пролазно оно што човек чини у славу Божју. То добија вјечни смисао“, казао је Његово Преосвештенство.

Он је напоменуо да је у Епархији будимљанско-нишкићкој јуче био значајан догађај – 140 година Вуче-долске битке, који је прослављен свечано и достојанствено, али се, у исто вријеме, према Владикиним ријечима, осјећала туга због изненадне смрти монаха Теодора.

„Али смо се тјешили да је Бог у том моменту узео оно што је најневиније и онога који је најсмирнији међу нама да се придружи онима који су животе своје положили за Крст часни и слободу златну прије 140 година на Вучјем долу. Службу освећења храма на Вучјем долу и цијелу свечаност смо прихватили на тај начин да је она за покој душе нашег брата, монаха Теодора“, рекао је Преосвећени Владика, додајући да је монах Теодор рано искусио искушења овог времена, јер је растао без родитеља.

„Чим је сазнао за себе он је прибјегао Христу, заправо, Христос је стално био са њим, прибјегао својој светој Цркви, замонашио се, али, ипак, трагао је за љубављу, за смирењем и топлином родитељском и ту топлину нашао је овдје. Скрасио се и смирио у манастиру Косијерева, овдје нашао свој дом и свог родитеља оца игумана Арсенија и за кратко вријеме показао врлине и вјеру, ревност, љубав, гостопримство“.

„Заволио га је народ овог краја, свештенство и монаштво и таман кад смо мислили да ће се брзо оспособити да прими свештенички чин и да послужи Господу у овој светињи у свештеничком чину, Бог га узе да на Небу настави своју службу. Богу славу уносимо увијек, па и у оваквим моментима“, казао је Епископ Јоаникије, закључујући своју бесједу ријечима: „Нека нашем сабрату, монаху Теодору, који се овдје замонашио, примио монашку схиму прије непуну годину, нека њему, овој чистој души, дарује покоја заједно са оцима манастира Косијерева. То је велико јато горе које га чека, великих духовника и исповједника вјере православне од оних првих утемељивача манастира Косијерева, Теодосија Мишковића до свештеномученика Теофана Бејатовића, свештеномученика Дамјана Томића и многих других који су у овој светињи послужили народу своме, Богу угодили и на такав начин заслужили да се придруже лику оних који славе на Небесима Оца нашег небеског и Сина Његовог Спаситеља Господа Исуса Христа и Духа Светог“.

Од новопрестављеног слуге Божјег, монаха Теодора опростио се и јеромонах Арсеније, игуман манастира Косијерево. Он је захвалио свима који су дошли да драгог брата, монаха Теодора, испрате из овог привременог живота у живот вјечни.

„Оче и брате и дијете Теодоре, имао си тешко и незбринато дјетињство, одбачен од своје биолошке мајке, али Мајка над мајкама Света Богородица, молећи свог Сина, Који је видио у теби чисту душу и невино срце, повео те правим путем, путем спасења. Као искушеник и монах у манастирима служио си часно и поштено, био као безазлено дијете, весео, насмијан, гостољубив. Волио си да дочекаш свакога, а највише дјецу“, рекао је о. Арсеније.

Нека је вјечан спомен нашем драгом и честитом брату Теодору.

19. септембар

Дан спомена на Чудо Светог архангела Михаила у Хони, прослављен је молитвено и свечано у манастиру Подмалинско код Шавника. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, уз саслужење свештенства и свештеномонаштва Епархије будимљанско-никшићке. У току Литургије преломљен је славски колач и благословљено славско жито, које су припремили домаћини сабрања – братство Алексића. Дио славског колача преузео је Лазар Бијелић, који се обавезао да ће идуће године, са својим братством, бити домаћин славља.

20. септембар

Прослављање празника Рођења Пресвете Богородице у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу, отпочело је свечаним празничним бденијем, које је служено у навечерје Мале Госпојине. Бденије су служили Његово Високопреосвештенство Митрополит тернопољски и кременецки Г. Сергије и Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење бројног свештенства и монаштва Епархије будимљанско-никшићке и Митрополије црногорско-приморске. Његово Високопреосвештенство Митрополит Сергије заблагодарио је Владици Јоаникију на добродошлицы и позиву да заједно узнесу молитве Господу и Пресветој Богородици на дан Њеног свијетлог празника. Он је у знак братске љубави и јединства у вјери Преосвећеном Епископу Јоаникију поклатио престони крст. Празнично сабрање увеличао је долазак свештенства Румунске православне цркве из манастира Калугара, који су гости манастира Косијерева, а са којим су, прошле године, обавили чин братимљења. На поклоњење и цјеливање вјерном народу у Црној Гори донијета је Чудотворна икона Пресвете Бого-

родице из манастира Калугара у Епархији карасенбешкој.

21. септембар

Рождество Пресвете Богородице – један од већих хришћанских празника, молитвено је и на веома радостан начин прослављено широм Епархије будимљанско-никшићке. Најсвечаније је, ипак, било у манастиру Косијереву, у Петровићима код Никшића, чија је црква посвећена данашњем празнику Рођења Мајке Божје. Свету Архијерејску Литургију служили су Његово Високопреосвештенство Митрополит тернопољски и кременецки Г. Сергије из Украјинске православне Цркве Московског патријархата и Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење бројног свештенства и монаштва наше Цркве, Украјинске православне цркве и Румунске православне цркве, тачније из манастира Калугара у Епархији карасенбешкој, који су, са благословом надлежног Епископа Г. Лучијана, на поклоњење вјерном народу Црне Горе донијели Чудотворну икону Пресвете Богородице.

Након свете службе Божје, освештан је и преломљен славски колач, који су, поводом храмовне славе, примијели домаћини овогodiшњег славља – братство Орбовића. У име овог братства, госте сабрања поздравео је Мирослав Орбовић. Дио славског колача и обавезу да следеће године буде домаћин славе преузео је Зоран Звицер, у чије име је позив за сабрање свима упутио његов брат Светозар.

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије, овом приликом, је Високопреосвећеном Митрополиту тернопољском и кременецком Сергију у знак сјећања на данашње празнично саборно богослужење, поклатио икону Светог Василија Острошког Чудотворца, док је калиграфијом, такође, са ликом Светог Василија Острошког даривао, делегацију из Румуније. Гости из Румуније су манастиру Косијерево уручили на дар ћивот за мошти Светог јеванђелисте Луке, а Владици

Сергију копију Чудотворне иконе Пресвете Богородице из манастира Калугара.

25. септембар

Његово Блаженство Патријарх Јерусалима и све Палестине г. Теофило III, освештао је уз саслужење Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја, Његовог Блаженства Архиепископа Тиране и све Албаније г. Анастасија, Његовог Блаженства Архиепископа охридског и Митрополита скопског г. Јована и представника свих помјесних Православних Цркава, Саборни храм Светог Јована Владимира у Бару и у њему одслужио Свету архијерејску литургију.

27. септембар

По већ устаљеној пракси, велики празник наше Свете Цркве Православне – Крстовдан, свечано се прославља у храму Светог архангела Михаила у Андријевици. У овом светом храму налази се крст, донесен из Јерусалима, на којем се, прије неколико година, пројавила слава и милост Крста Христовог.

Светом Архијерејском Литургијом, на дан празник Воздвижења Часног и Животворног Крста Господњег, началствовао је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства беранско-андријевичког намјесништва и монаштва Епархије.

1. октобар

На празник Светог Евменија Гортинског, у манастиру Добриловина одржан је, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија, дјечији Сабор. Сабору дјеце из наше Епархије претходило је свето богослужење. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства и монаштва Епархије.

2. октобар

У петнаесту недјељу по Духовима, на празник Светих мученика Тро-

фима, Саватија и Доримедонта, 2. октобра 2016, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

3. октобар

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије обишао је, на празник Светог великомученика Јевстатија, радове на изградњи Саборног храма Преподобног Симеона Мироточивог, који се гради у Беранама, и са задовољством утврдио да се радови изводе по утврђеном плану.

7. октобар

На празник Свете првомученице Текле равноапостолне, Светог Стефана Првовјенчаног, Светог краља Владислава, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије служио је, поводом ктиторске славе манастира Милешева и славе Епархије милешевске, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Милешеви. Поводом прослављања Светог краља Владислава, ктитора манастира Милешева, славе Епархије милешевске, Радија Милешева и хора Светог Краља Владислава, освештан је и преломљен славски колач.

9. октобар

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је у 16. недјељу по Духовима, на празник Светог апостола и јеванђелисте Јована Богослова, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Сомина у мјесту Херцегове Луке, који је метох манастира Косијерево.

14. октобар

На празник Покрова Пресвете Богородице, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је

Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

15. октобар

Савезни фестивал српских гуслара, који поводом 30-годишњице упокојења Радована Бећировића Требјешког, организују Институт за српску културу – Никшић и Савез гуслара “Душаново царство” Подгорица, настављен је Светом Архијерејском заупокојеном Литургијом коју је у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу служио Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства никшићког намјесништва. Литургији је присуствовао Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије. Након Литургије, парастос на гробу Радована Бећировића Требјешког, чији земни остаци почивају на старом градском гробљу у Никшићу, у непосредној близини Саборног храма, у присуству вјерног народа, пријатеља и поштовалаца дјела великог пјесника, последњег барда српске епске поезије, те чланова породице хаџи Радована Бећировића, служили су Високопреосвећени Митрополит Амфилохије и Преосвећени Епископ Јоаникије уз саслужење свештенства.

У Никшићу је, у Црквено-народном дому Светог Василија Острошког, поводом 30-годишњице од упокојења великог барда српске епске поезије, епског пјевања и десетерца, одржан научни скуп под називом „Стваралачки феномен Радован Бећировић Требјешки“.

Скуп је окупио велики број наших најзначајнијих и признатих стручњака из области науке о књижевности, народне књижевности и других друштвених и хуманистичких наука. Поздравном ријечју, у име организатора, обратили су се др Будимир Алексић, предсједник Управног одбора Института за српску културу и Радосав Војиновић, предсједник Савеза српских гуслара.

16. октобар

У 17. недјељу по Духовима, када наша Света Црква молитвено прославља Светог свештенотученика Дионисија Ареопажита и Преподобног Јована Хозевита, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

18. октобар

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на празник Свете мученице Харитине, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ваведења Пресвете Богородице – Шудикова.

18. октобар

Директор Управе за сарадњу с црквама и верским заједницама др Милета Радојевић посјетио је Епархију милешевску и том приликом сусрео се са владиком будимљанско-никшићким господином Јоаникијем, администратором Епархије милешевске.

У име Управе за сарадњу с црквама и вјерским заједницама Епархију су са директором Радојевићем посјетиле и Јована Раковић и Олгица Лаконић.

19. октобар

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Томиндан, Свету Архијерејску Литургију у цркви Светог апостола Томе на Брзави код Бијелог Поља. Овом приликом, Његово Преосвештенство Епископ Јоаникије одликовао је архипастирским граматама Велибора, Владана и Жаклину Шћекић са Брзаве, за показану љубав и доброчинство према СПЦ, нарочито приликом обнове цркве Светог апостола Томе на Брзави. Преломљен је славски колач и уприличена пригодна трпеза хришћанске љубави.

23. октобар

У 18. недјељу по Духовима, на празник Светих мученика Евам-

плија и Евамплије, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије началствовао је литургијским сабрањем у манастиру Ђурђеви Ступови.

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије освештао је, у недјељу 23. октобра 2016, спомен плочу, коју је, у знак сјећања на посјету блаженопочившег Патријарха српског Г. Павла манастиру Светог Луке – Калудра, заједно са вјерним народом поставило руководство ове Мјесне заједнице. Владика је захвалио Мјесној заједници Калудра, Општини Беране и свима који су подржали ову акцију, поручивши да спомен плоча са ликом блаженопочившег Патријарха Павла буде за незаборав добрих дјела, обнове манастира Калудре, њеног ктитора, блаженопочившег Патријарха и свих који су дали допринос да се обнови древна светиња и изгради бетонски мост на путу Беране – Калудра.

25. октобар

Поводом предстојећег свеногродног и саборног освећења ново-подигнутог храма Светог свештенмученика Атиногена на Вучјем долу и прославе 140-годишњице славне Вучедолске битке, а које Епархије будимљанско-никшићка и захумско-херцеговачка, најављују за суботу 29. октобра 2016, у Подгорици је, у уторак 25. октобра, одржана конференција за новинаре на којој је било ријечи о овим свечаним догађајима.

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије подсјетио је да су градњу храма, посвећеног Светом свештенмученику Атиногену, на Вучјем долу, прије 7-8 година, започеле Епархије будимљанско-никшићка и захумско-херцеговачка уз подршку Митрополије црногорско-приморске, народа из све три Епархије, те великог броја приложника који су се, са великом љубављу, укључили у подизање цркве. Жеља је била да се очува памћење и спомен на славне јунаке Вучедолске битке који су крв

своју проливали за Крст часни и слободу златну, за ослобођење и уједињење нашег народа.

27. октобар

Литургијским сабрањем и благосиљањем славског колача, црква Свете Петке у Расову код Бијелог Поља прославила је, на празник Преподобне мати Параскеве, крсну славу.

Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства и монаштва Епархије.

Након славских свечаности у Расову, владика Јоаникије је посјетио Пљевља, упутивши честитке Пљевљацима поводом крсне славе Свете Петке.

28. октобар

Књижевно вече Матије Бећковића у Никшићу, које је организовано у оквиру књижевно-духовне манифестације „Дани Његошеви“, била је још једна дивна прилика за пјесничко дружење са великаном српског пјесништва. Његово Преосвештенство Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија, бројне госте пјесничке светковине и публике, која је до последњег мјеста испунила салу Црквено-народног дома у Никшићу, са жељом да чује старе и нове стихове, поуке и опомене великог српског пјесника, поздравила је, у име организатора „Дана Његошевих“, пјесникиња Милица Бакрач. Сабранима се обратио књижевник Милутин Мићовић, предсједник Књижевног друштва „Његош“.

29. октобар

Храм Светог свештенмученика Атиногена на Вучјем долу освештан је, свечано и саборно, на празник Светог мученика Лонгина Сотника, у суботу 29. октобра 2016.

Храм су освештали и потом у њему одслужили Свету Архијерејску Литургију: Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногор-

ско-приморски Г. Амфилохије и Преосвећена Господа Епископи: захумско-херцеговачки и приморски Григорије, будимљанско-никшићки Јоаникије, диоклијски Кирило и умировљени Епископ Атанасије, уз саслужење бројног свештенства и монаштва поменутих Епархија.

Овом приликом одслужен је помен новопредстављеном слуги Божјем монаху Теодору (Митровићу), сабрату манастира Косијерево, који је трагично настрадао у саобраћајној несрећи у петак 28. октобра 2016.

30. октобар

У манастиру Рођења Пресвете Богородице – Косијерево, у Петровићима код Никшића на празник Светог пророка Осије и Преподобномученика Андреја Критског, сахрањени су земни остаци новопредстављеног слуге Божјег, монаха Теодора (Митровића), сабрата косијеревске светиње, који је погинуо, у петак 28. октобра, у саобраћајној несрећи на магистралном путу Враћеновићи – Вилуси.

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије освештао је у послјеподневним часовима, темеље будућег Саборног храма који ће се градити у Плужинама, а биће посвећен Светом Патријарху Макарију Соколовићу.

Преосвећеном Епископу у чину освештања и полагања камена темеља саслуживали су: јереј Мирослав Михаиловић, надлежни парох и јеромонаси Лазар (Стојковић), игуман манастира Заграђе и Јефтимије (Шкулетић), игуман Пивског манастира, а уз молитвено учешће вјерног народа пивског краја.

31. октобар

Светом архијерејском литургијом, благосиљањем славског колача и славском трпезом хришћанске љубави на Цетињу је данас прослављена слава Цетињског манастира – празник Светог апостола Луке, Светог

Петра Цетињског и Светог Петра II Тајновидца Ловћенског. Началствовао је Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски господин Амфилохије, уз саслужење господe Епископа: будимљанско-никшићког Јоаникија, пакрачко-славонског Јована и диоклијског Кирила, многобројног свештенства и свештеномонаштва и молитвено учешће вјерног народа сабраног из свих крајева Црне Горе.

6. новембар

У 20. недјељу по Духовима, на дан када наша Света Црква прославља Светог мученика Арету, служена је Света Литургија у манастиру Милешеви. Светом службом Божијом началствовао је протојереј-ставрофор Мирослав Јосимовић, архијерејски намјесник у Епархији сремско-карловачкој уз саслужење свештенства и монаштва Епархије милешевске.

Литургији је присуствовао Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије.

12. новембар

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије обавио је на празник Светог краља Милутина, освећење обновљеног храма Светог архангела Михаила у Милочанима код Никшића. По обављеном чину освећења, Преосвећени Епископ је, уз саслужење свештенства и свештеномонаштва Епархије, одслужио Свету Архијерејску Литургију.

Овом приликом су најзаслужнијим појединцима уручене архијерејске грамате. За показану љубав и добротинство према својој светој Цркви, приликом обнове цркве Светог Архангела Михаила у Милочанима, одликовани су: Црквени одбор при овом храму: Александар Божовић, предсједник, Милош Николић, потпредсједник, Митар Божовић, јереј Мирко Вукотић и чланови: Небојша Пековић, Предраг Божовић и Бајо Адић. Истом граматом одликовани су и: породица Ми-

лана Јововића из Никшића, Мико Миливојевић Божовић из Младеновца, Бранко Блазов Божовић из Милочана са породицом.

13. новембар

У недјељу 21. по Духовима, на дан када наша Црква молитвено прославља Свете апостоле Стахија, Амплија, Урвана и друге, 13. новембра 2016, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

17. новембар

Празник Преподобног Јоаникија Великог и имендан Његовог Преосвештенства Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија молитвено су прослављени у катедралном манастиру Епархије – Ђурђевим Ступовима. Литургијским сабрањем началствовао је Преосвећени Епископ Јоаникије уз саслужење свештенства и свештеномонаштва Епархије будимљанско-никшићке.

20. новембар

У недјељу 22. по Духовима, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

21. новембар

Сабор Светог Архангела Михаила и осталих бестјелесних сила, прослављен је, свечано и молитвено, у Катедралном манастиру Епархије будимљанско-никшићке, Ђурђевим Ступовима. Свету Архијерејску Литургију, уз саслужење свештенства и монаштва Епархије, служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије. Заједничарење у славу Светог Архангела Михаила настављено је за трпезом љубави уз коју су бројни гости и вјерни народ честитао славу нашем Епископу, пожеливши да га благодатно заступништво Светог Архистратига Михаила прати на многаја и благаја љета.

22. новембар

Поводом крсне славе Његовог Преосвештенства Епископа будимљанско-никшићког и администратора милешевског Г. Јоаникија, у Епархијском двору у Пријепољу, уприличена је братска трпеза љубави. Поред бројног свештенства, монаштва и вјерног народа Епархије милешевске, гости на Владичиној слави били су и чланови Епархијског Управног одбора, представници неколико јавних установа Пријепоља, те пријатељи и сарадници двију Епархија.

23. новембар

У навечерје празника Св. Краља Стефана Дечанског, поводом ктиторске славе манастира Светог Николаја у Бањи код Прибоја, одржана је, у сарадњи са Црквеном општином Прибој, духовна трибина „Криза савремене породице“. Сабрање је поздравио, најприје, протојереј-ставрофор Драган Видаковић, архијерејски намесник прибојски, а скуп, посвећен породици, потом, је благословио, честитајући празник Светог Краља Стефана Дечанског, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије.

24. новембар

На дан када наша Света Црква прославља Светог краља Стефана Дечанског, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Светога Николаја Мирликијског у Прибојској Бањи. Током Литургије крштена је Магдалина, ћерка пароха бањског о. Ненада Тешића.

27. новембар

У 23. недјељу по Духовима, на дан када наша Света Црква прославља Светог апостола Филипа и Божићне покладе, служена је Света Архијерејска Литургија у манастиру Милешеви. Литур-

гијом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије, уз саслужење свештенства и монаштва Епархија милешевске и будимљанско-никшићке.

29. новембар

На дан када наша Црква молитвено прославља Светог апостола и јеванђелиста Матеја, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

30. новембар

Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, служио је са свештенством и свештенмонашством, поводом упокојења брата Момчила, Заупокојену литургију у манастиру Ђурђеви Ступови.

1. децембар

На Новом бежанијском гробљу у Београду, сахрањени су земни остаци новопрестављеног слуге Божјег Момчила Савовог Мићовића. Опијело у цркви Светог апостола Томе на Новом бежанијском гробљу, служио је Његово Преосвештенство Епископ топлички Г. Арсеније, викар Патријарха српског уз саслужење Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија и бројног свештенства и монаштва Митрополије црногорско-приморске, Епархија будимљанско-никшићке, милешевске и других Епархија наше Цркве.

3. децембар

Поводом храмовне славе манастира Шудикова, свечано празнично бденије уочи празника Ваведена Пресвете Богородице, служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства и монаштва наше Епархије.

У организацији Епархије будимљанско-никшићке и Црквене општине Беране, у суботу 3. децембра 2016, у Полимском музеју у Беранама, одржано је вече посвећено сјећању на Влајка Ђулафића. Пјесник, афористичар, публициста, дугогодишњи предсједник Црквене општине Беране и предсједник Одбора за изградњу храма Светог Симеона Мироточивог у Беранама, главни уредник часописа „Свевиће“, а надасве велики човјек и врсни интелектуалац Влајко Ђулафић, сабрао је снагом свог духа и дјела велики број пријатеља, поштовалаца и својих суграђана на вечери посвећеној њему у спомен. Вечери је присуствовао Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, предсједник Општине Беране са руководством, као и чланови породице нашег уваженог књижевника.

Вече сјећања, нешто више од пола године након упокојења, било је лијепа и топла прилика за још један сусрет са Влајковим бићем и духом, кроз ријечи и кроз његове стихове.

О Ђулафићевом стваралаштву говорио је књижевник Милутин Мићовић. Он је казао да је Влајко био пјесник који је познавао свој народ, познавао тајну језика, дубоко осјећао потресну судбину свог народа и то свакодневно изговарао.

4. децембар

Светом архијерејском Литургијом, резањем славског колача и трпезом хришћанске љубави прослављена је храмовна слава цркве Ваведена Пресвете Богородице у Горњем острошком манастиру у којој се чувају мошти Светог Василија Острошког Чудотворца.

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење бројног свештенства и свештенмонаштва и молитвено учешће бројног монаштва и вјерног народа одслужио је Свету службу Божију на овај велики хришћански празник, 4. децембра 2016. љета Господњег.

6. децембар

Параклис Светог Амфилохија Иконијског при манастиру Светог апостола Луке у Жупи Никшићкој, прославио је, на празник овог светитеља Божјег, молитвено и саборно, своју храмовну славу. Тим поводом служена је Света Архијерејска Литургија којом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење бројног свештенства и свештенмонаштва Митрополије црногорско-приморске и Епархија будимљанско-никшићке, рашко-призренске, захумско-херцеговачке и бихаћко-петровачке, уз молитвено учешће бројног вјерног народа.

Током светог богослужења у искушеничку расу обучене су послушнице Станка и Николина. У славу Господа, а у спомен на Светог Амфилохија Иконијског, који је храмовна слава параклиса у Жупском манастиру, освештан је и преломљен славски колач. Честитајући славу сестринству манастира и мати игуманији Ефимији, Владика је пожелио да молитве Светог Амфилохија буду са њима на многа и блага љета.

7. децембар

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је, на празник Свете великомученице Екатерине, поводом имендана игуманије манастира Подмалинско, Свету Архијерејску Литургију у овој древној немањихкој задужбини.

Владици је саслуживало свештенство и монаштво Епархије будимљанско-никшићке. Духовној радости допринијело је молитвено учешће свештенмонаштва и монаштво из Црне Горе и других крајева нашег отачаства, као и бројног вјерног народа.

Литургијско сабрање појањем је увеличала братија манастира Високи Дечани.